

SFS 1949:381
Källa: [Rixlex](#)

Föräldrabalk (1949:381)
[\[Fakta & Historik\]](#)

Utfärdad:
1949-06-10

Omtryck:
SFS 1995:974

Uppdaterad:
t.o.m. SFS
2009:404

1 kap. Om faderskapet och moderskapet till barn

1 § Är vid barns födelse modern gift med en man, ska denne anses som barnets far, om inte annat följer av [2 §](#). Detsamma gäller, om modern är änka och barnet föds inom sådan tid efter mannens död att barnet kan vara avlat dessförinnan. Lag (2009:254).

2 § Rätten skall förklara att mannen i äktenskapet ej är fader till barnet, om

1. det är utrett att modern har haft samlag med annan än mannen under tid då barnet kan vara avlat och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har avlats av den andre,
2. det på grund av barnets arvsanlag eller annan särskild omständighet kan hållas för visst att mannen ej är barnets fader, eller
3. barnet har avlats före äktenskapet eller under det att makarna levde åtskilda och det ej är sannolikt att makarna ha haft samlag med varandra under tid då barnet kan vara avlat.

Godkänner mannen i äktenskapet skriftligen annan mans bekräftelse av faderskapet och har i fråga om bekräftelsen iakttagits bestämmelserna i [4 §](#), skall därigenom anses fastställt att mannen i äktenskapet ej är barnets fader. Bekräftelsen skall dock i detta fall alltid vara skriftligen godkänd av modern. Lag (1990:1526).

3 § Föreligger inte fall som avses i [1 §](#) eller har rätten meddelat förklaring enligt [2 § första stycket](#), fastställs faderskapet genom bekräftelse eller dom. I fall som avses i [9 §](#) fastställs i stället föräldraskapet för en kvinna. Lag (2005:434).

4 § Bekräftelse av faderskap sker skriftligen och skall bevitnas av två personer. Bekräftelsen skall skriftligen godkännas av socialnämnden och av modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet. Är barnet myndigt eller står det enligt [6 kap. 2 §](#) inte under någons vårdnad, skall bekräftelsen i stället godkännas av barnet självt. Socialnämnden får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är fader till barnet.

Bekräftelse kan ske även före barnets födelse.

Visas senare att den som har lämnat bekräftelse inte är fader till barnet, skall rätten förklara att bekräftelsen saknar verkan mot honom. Lag (1994:1433).

5 § Skall faderskap fastställas genom dom, skall rätten förklara en man vara far, om det genom en genetisk undersökning är utrett att han är barnets far. Rätten skall också förklara en man vara far, om det är utrett att han har haft samlag med barnets mor eller att en insemination eller befruktning utanför moderns kropp har skett med hans spermier under den tid då barnet kan vara avlat och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har avlats av honom.

Faderskapet kan inte fastställas genom dom för en man som är spermiegivare enligt [6](#) eller [7 kap.](#) lagen ([2006:351](#)) om genetisk integritet m.m. Lag (2006:352).

6 § Har insemination utförts på modern med samtycke av en man som var hennes make eller sambo och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom inseminationen, skall vid tillämpning av [2-5 §§](#) den som har lämnat samtycket anses som barnets far. Lag (2005:434).

7 § Om en kvinna föder ett barn som tillkommit genom att ett ägg från en annan kvinna efter befruktning utanför kroppen har förts in i hennes kropp, skall hon anses som barnets moder. Lag (2002:251).

8 § Har befruktning av moderns ägg utförts utanför hennes kropp med samtycke

av en man som var hennes make eller sambo och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom befruktningen, skall vid tillämpningen av [2-5 §§](#) den som har lämnat samtycket anses som barnets far. Detsamma skall gälla när befruktning utanför en kvinnas kropp har skett av ett ägg som kommer från en annan kvinna. Lag (2005:434).

9 § Har insemination utförts på modern enligt [6 kap. lagen \(2006:351\)](#) om genetisk integritet m.m. eller har befruktning av moderns ägg utförts enligt [7 kap. samma lag](#) med samtycke av en kvinna som var moderns maka, registrerade partner eller sambo och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom inseminationen eller befruktningen, ska den som har lämnat samtycket anses som barnets förälder.

Ett föräldraskap enligt [första stycket](#) fastställs genom bekräftelse eller dom. Det som sägs i [4 §](#) om bekräftelse av faderskap tillämpas också i fråga om bekräftelse av ett sådant föräldraskap. Lag (2009:254).

2 kap. Om socialnämnds medverkan vid fastställande av faderskap

1 § Skall inte enligt [1 kap. 1 §](#) en viss man anses som far till ett barn som står under någons vårdnad, är socialnämnden skyldig att försöka utreda vem som är far till barnet och se till att faderskapet fastställs, om barnet har hemvist i Sverige. Lag (1985:368).

2 § Uppgifterna enligt [1 §](#) åligger socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört. Lag (1991:487).

3 § Ändras förhållande som anges i [2 §](#) sedan socialnämnden inlett sin utredning, är nämnden ändå skyldig att slutföra sin uppgift.

Socialnämnden kan flytta över ärendet till socialnämnden i annan kommun, om det skulle avsevärt underlätta utredningen. Om sådant beslut skall den andra socialnämnden genast underrättas.

Socialnämndens beslut enligt [andra stycket](#) får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (1994:1433).

4 § Socialnämnden skall vid sin utredning inhämta upplysningar från modern och andra personer som kunna lämna uppgifter av betydelse för utredningen.

På nämndens begäran skall socialnämnden i annan kommun lämna biträde vid utredningen. Lag (1981:26).

5 § Om faderskapsfrågan kan bedömas med tillräcklig säkerhet på grund av socialnämndens utredning, bör nämnden bereda den som antas vara fader till barnet tillfälle att bekräfta faderskapet. Lag (1990:1526).

6 § Socialnämnden bör verka för att blodundersökning äger rum beträffande modern, barnet och den som kan vara fader till barnet, om denne begär det eller anledning finns till antagande att modern haft samlag med mer än en man under tid då barnet kan vara avlat. Lag (1981:26).

7 § Socialnämnden får lägga ned en påbörjad utredning om faderskapet, om det 1. visar sig omöjligt att få erforderliga upplysningar för bedömning av faderskapsfrågan,

2. framstår som utsiktslöst att försöka få faderskapet fastställt av domstol,

3. har lämnats samtycke av modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt [4 kap. 5 a §](#) till adoption av barnet, eller

4. av särskilda skäl finns anledning att anta att fortsatt utredning eller rättegång skulle vara till men för barnet eller utsätta modern för påfrestningar som innebär fara för hennes psykiska hälsa.

Socialnämndens beslut att lägga ned en påbörjad faderskapsutredning får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (1994:1433).

8 § Vid socialnämnden skall föras protokoll över vad som förekommer vid utredningen av betydelse för faderskapsfrågan. I protokollet antecknas även

sådana uppgifter som kunna ha betydelse för skyldigheten att utge bidrag till barnets underhåll.

Utredningen bör bedrivas skyndsamt. Den skall vara slutförd inom ett år från barnets födelse, om ej särskilda skäl föranleda annat. Lag (1981:26).

8 a § Om det kan antas att en kvinna skall anses som förälder enligt [1 kap. 9 §](#) till ett barn som står under någons vårdnad och som har hemvist i Sverige, är socialnämnden skyldig att försöka utreda om sådant föräldraskap föreligger och, om så är fallet, se till att detta fastställs i stället för faderskapet.

Det som sägs i [2-5](#), [7](#) och [8 §§](#) om utredning av faderskap tillämpas också i fråga om föräldraskapet för en kvinna. Lag (2005:434).

9 § Skall en viss man enligt [1 kap. 1 §](#) anses som far till ett barn som står under någons vårdnad och har barnet hemvist i Sverige, skall socialnämnden, om vårdnadshavaren eller någon av vårdnadshavarna eller mannen begär det och det är lämpligt, utreda om någon annan man kan vara far till barnet eller om en kvinna skall anses som barnets förälder enligt [1 kap. 9 §](#).

I fråga om utredningen tillämpas [2-6](#) och [8 §§](#). Utredningen får läggas ned, om det finns skäl som anges i [7 § första stycket 1](#) eller [4](#) eller om det annars är lämpligt. Vid utredning av en kvinnas föräldraskap tillämpas dock inte [6 §](#).

Socialnämndens beslut att inte påbörja en utredning enligt denna paragraf eller att lägga ned en påbörjad utredning får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2005:434).

3 kap. Vissa bestämmelser om rättegången i mål om faderskap

Mål om hävande av faderskap

1 § Vill man som enligt [1 kap. 1 §](#) skall anses som barns fader vinna förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) att han icke är fader till barnet, skall han väcka talan härom mot barnet eller, om barnet har avlidit, dess arvingar.

Är mannen död och har han inte varaktigt sammanbott med barnet och inte heller efter barnets födelse bekräftat att barnet är hans, har den avlidnes maka och var och en som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter mannen rätt att väcka talan om att mannen ej är fader till barnet. Efterlämnar den avlidne förutom maka sådana arvingar som avses i [3 kap. 2 § ärvdabalken](#), har var och en av dem rätt att väcka talan under här angivna förutsättningar.

Rätt att väcka talan föreligger ej, om vid mannens död mer än ett år har förflutit från det att talan, som grundats på att mannen är fader till barnet, väckts mot honom och han fått del därav eller om mer än ett år har förflutit sedan anspråk på samma grund framställts mot mannens dödsbo. Lag (1990:1526).

2 § Vill barn vinna förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) att viss man inte är dess fader, skall barnet väcka talan härom mot mannen eller, om han är död, hans arvingar. Efterlämnar mannen förutom maka sådana arvingar som avses i [3 kap. 2 § ärvdabalken](#), skall talan, såvitt angår dessa, riktas mot den eller dem som har den bästa arvsrätten efter mannen när talan väcks. Lag (1987:790).

3 § Talan som avses i [1](#) eller [2 §](#) får väckas vid rätten i den ort där barnet har sitt hemvist eller, om det har avlidit, vid den rätt som har att ta upp tvist om arv efter barnet. Finns det inte någon annan behörig domstol, skall målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

Detsamma gäller talan enligt [1 kap. 4 § tredje stycket](#) om att en faderskapsbekräftelse saknar verkan mot den som har lämnat den. Lag (1990:1526).

4 § Är part i mål som avses i [1](#) eller [2 §](#) underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt [11 kap.](#) skall förordnas, föra talan för honom.

Modern skall höras i målet, om det kan ske. Lag (1988:1251).

Mål om fastställande av faderskap

5 § Talan om fastställande av faderskap väcks av barnet.

I fall som avses i [2 kap. 1 §](#) förs barnets talan av socialnämnden. Har modern vårdnaden om barnet, får hon alltid föra barnets talan, även om hon inte har uppnått myndig ålder. Talan får vidare alltid föras av en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet. Lag (1994:1433).

6 § Är mål om fastställande av faderskap anhängigt, kan frågan om faderskapet till barnet prövas endast i det målet. Talan får i målet föras mot flera män. I avlidens mans ställe stämmas de arvingar till den döde som anges i [2 §](#).

I fall då socialnämnd har att sörja för att faderskap fastställs skall nämnden föra talan mot den man eller de män som enligt nämndens utredning eller vad som framkommit under målets handläggning skäligen kunna komma i fråga som fader till barnet.

På ansökan av svarande skall rätten utfärda stämning på man, som ej redan är instämd i målet, och pröva om mannen är fader till barnet. Om sådan ansökan gäller i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om stämningsansökan. Lag (1981:26).

7 § I fall då socialnämnd har att sörja för att faderskap fastställs väckes talan vid rätten i den ort där socialnämnden finns. Rätten kan flytta över målet till annan domstol, om det skulle avsevärt underlätta handläggningen av målet.

I andra fall än som avses i [första stycket](#) väckes talan om fastställande av faderskap vid den rätt där mannen skall svara i tvistemål i allmänhet eller, om talan föres mot flera män, en av dem har att svara. Talan mot avlidens mans arvingar får väckas vid den rätt där dödsboet svarar. Finns ej behörig domstol enligt vad som nu har sagts, upptages målet av Stockholms tingsrätt. Lag (1981:26).

8 § I samband med att socialnämnden väcker talan skall protokollet över nämndens utredning ges in till rätten. Väckes talan av annan och har socialnämnden gjort utredning i frågan, skall rätten infordra socialnämndens protokoll.

Svarande skall delges protokollet i samband med stämningen.

Rätten kan förelägga socialnämnden att fullständiga utredningen om faderskapet. Lag (1981:26).

9 § Rätten skall se till att frågan om faderskapet till barnet blir tillbörligen utredd. Var och en som kan föra talan på barnets vägnar skall beredas tillfälle att yttra sig i målet.

Vittnesförhör får ej äga rum i syfte att styrka att vittnet har haft samlag med modern under tid då barnet kan antagas vara avlat.

Talan får ej prövas slutligt före barnets födelse. Lag (1976:612).

10 § Återkallas talan mot en av flera män, får målet avskrivas i den delen endast om alla samtycka. Avser återkallelse den som har stämts enligt [6 § tredje stycket](#), krävs samtycke även från barnet.

Samtidigt med att målet avskrivas i viss del skall rätten fatta beslut om rättegångskostnaden i den delen. Lag (1976:612).

11 § I fall då socialnämnd för talan om fastställande av faderskap gälla i fråga om rättegångskostnad [andra](#) och tredje styckena i stället för [18 kap. 1-7 §§ rättegångsbalken](#).

Part skall bära sin rättegångskostnad. Svarande kan dock förpliktas att helt eller delvis ersätta annan part dennes rättegångskostnad, om han har förfarit på sätt som avses i [18 kap. 3](#) eller [6 § rättegångsbalken](#) eller om annars särskilda skäl föreligga.

Har parts ställföreträdare, ombud eller biträde förfarit på sätt som avses i [18 kap. 3](#) eller [6 § rättegångsbalken](#), kan han förpliktas ersätta kostnad som därigenom vållats annan part. Rätten kan besluta härom även utan yrkande. Lag (1981:26).

12 § Fullföljes talan, skall den högre rätten pröva faderskapsfrågan i hela dess vidd. Erinran härom skall intagas i föreläggande att inkomma med genmäle.

Finns högre rätt att någon som icke är part i målet skäligen kan komma i fråga som fader till barnet, skall domen på yrkande av part undanröjas och målet i dess

helhet visas åter till den domstol som först har dömt i målet.

Bestämmelserna i [9](#) och [10 §§](#) äga motsvarande tillämpning vid målets handläggning i högre rätt. I fall då socialnämnd för talan äga även [8 § tredje stycket](#) och [11 §](#) motsvarande tillämpning i högre rätt. Lag (1981:26).

Förening av mål

13 § Utan hinder av att viss man enligt [1 kap. 1 §](#) skall anses som barns fader får, under förutsättning att talan som avses i [1 kap. 2 § första stycket](#) har anhängiggjorts och ännu ej prövats, vid samma domstol väckas talan om fastställande av att annan man är barnets fader. Om så sker, skola målen handläggas i en rättegång.

Bifalles såväl talan om förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) som talan om fastställande av faderskapet och fullföljes talan beträffande den förstnämnda frågan, skall den högre rätten pröva också den andra frågan, även om talan ej har fullföljts i den delen. Lag (1976:612).

Mål om föräldraskap enligt [1 kap. 9 §](#)

14 § Talan om att en bekräftelse av föräldraskap enligt [1 kap. 9 §](#) saknar verkan mot den som har lämnat bekräftelsen får väckas vid rätten i den ort där barnet har sitt hemvist eller, om barnet har avlidit, vid den rätt som skall ta upp en tvist om arv efter barnet. Finns det inte någon annan behörig domstol, skall målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

Talan om fastställande av föräldraskap enligt [1 kap. 9 §](#) väcks av barnet. I fall som avses i [2 kap. 8 a §](#) förs barnets talan av socialnämnden. Har modern vårdnaden om barnet, får hon alltid föra barnets talan, även om hon inte har uppnått myndig ålder. Talan får vidare alltid föras av en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet. Det som sägs i [6-13 §§](#) om fastställande av faderskap tillämpas också i fråga om fastställande av föräldraskap. Lag (2005:434).

4 kap. Om adoption

1 § Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må med rättens tillstånd antaga adoptivbarn. Rätt att antaga adoptivbarn tillkommer även den som fyllt aderton men ej tjugufem år, om adoptionen avser eget barn, makes barn eller makes adoptivbarn eller om synnerliga skäl eljest föreligga. Lag (1974:236).

2 § har upphävts genom lag (1988:1251).

3 § Makar får inte adoptera annat än gemensamt. Den ena maken får dock ensam anta adoptivbarn, om den andre vistas på okänd ort eller lider av en allvarlig psykisk störning. Den ena maken får också annars med den andres samtycke adoptera dennes barn eller adoptivbarn eller eget barn. Lag (1991:1546).

4 § Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn. Lag (1970:840).

5 § Den som har fyllt tolv år får inte adopteras utan eget samtycke.

Sådant samtycke behövs dock inte, om den som skall adopteras

1. är under sexton år och det skulle skada honom eller henne att bli tillfrågad, eller

2. är varaktigt förhindrad att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande. Lag (1991:1546).

5 a § Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.

Samtycke enligt [första stycket](#) behövs inte av den som lider av en allvarlig psykisk störning, är utan del i vårdnaden eller befinner sig på okänd ort. Är detta fallet i fråga om var och en av dem som enligt [första stycket](#) skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från särskilt förordnad

vårdnadshavare för barnet. Lag (1994:1433).

6 § Rätten skall pröva om det är lämpligt att adoptionen äger rum. Tillstånd får ges endast om adoptionen är till fördel för barnet samt sökanden har uppfostrat barnet eller vill uppfostra det eller det annars med hänsyn till det personliga förhållandet mellan sökanden och barnet finns särskild anledning till adoptionen. Vid bedömningen av om det är lämpligt att adoptionen äger rum skall rätten, även när barnets samtycke inte behövs, ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Ansökningen får inte bifallas, om det från någon sida har getts eller utlovats ersättning eller om det har avtalats om bidrag till barnets underhåll. Underhållsbidrag i form av engångsbelopp är dock inte hinder för tillstånd till adoptionen, om beloppet har inbetalts till socialnämnden i den kommun där adoptanten är folkbokförd eller om det till nämnden har utfärdats en förbindelse på beloppet, vilken har godkänts av sökanden och nämnden. För det belopp som har inbetalts till nämnden skall genom dess försorg hos en försäkringsgivare inköpas en efter underhållsskyldigheten anpassad livränta åt barnet, om inte avtalet hindrar det eller nämnden finner att beloppet kan användas på något annat lämpligt sätt för barnets underhåll.

Ett avtal om ersättning eller underhåll, som borde ha medfört att ansökningen avslogs om rätten hade känt till avtalet, är utan verkan även om ansökningen bifalls. Lag (1995:1242).

7 § När det gäller adoptivbarnets ställning i förhållande till adoptanten och dennes släktingar upphör all verkan av adoptionen, om adoptivbarnet adopteras av annan än adoptantens make. Lag (2004:764).

8 § Vid tillämpning av bestämmelse i lag eller annan författning som tillägger släktskap eller svågerlag rättslig betydelse skall adoptivbarn anses som adoptantens barn och icke som barn till sina biologiska föräldrar. Har make adopterat andre makens barn eller adoptivbarn, skall dock barnet anses som makarnas gemensamma.

[Första stycket](#) gäller ej, om annat är särskilt föreskrivet eller följer av rättsförhållandets natur. Lag (1976:612).

9 § Laga domstol i ärende om antagande av adoptivbarn är rätten i den ort där adoptanten har sitt hemvist. Finns ej behörig domstol enligt vad som nu har sagts, upptages ärendet av Stockholms tingsrätt. Lag (1976:612).

10 § I ärenden om adoption skall rätten inhämta upplysningar om barnet och sökanden samt huruvida ersättning eller bidrag till barnets underhåll har lämnats eller utlovats. Har barnet inte fyllt arton år, skall yttrande inhämtas från socialnämnden i den kommun där sökanden är folkbokförd och från socialnämnden i den kommun där den som har vårdnaden om barnet är folkbokförd.

Socialnämnden i den kommun där sökanden är folkbokförd skall, om det inte är olämpligt, söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten.

Fader eller moder, vars samtycke till adoptionen inte krävs, skall ändå höras, om det kan ske. Vid adoption av adoptivbarn skall vad nu sagts i stället gälla adoptanten eller, om en make adopterat den andra makens barn, var och en av makarna. Finns en särskild förmyndare vars samtycke inte krävs, skall även han eller hon höras. Lag (1995:1242).

11 § Mot rättens beslut i ärende om antagande av adoptivbarn får talan fullföljas av sökanden eller den som skall höras i ärendet. Lag (1976:612).

12 § har upphävts genom lag (1970:840).

13 § har upphävts genom lag (1970:840).

5 kap. Om barnets namn

1 § Om barnets namn är särskilt stadgat. Lag (1963:523).

2 § har upphävts genom lag (1963:523).

3 § har upphävts genom lag (1963:523).

6 kap. Om vårdnad, boende och umgänge

Inledande bestämmelser

1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Lag (1983:47).

2 § Barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller arton år eller dessförinnan ingår äktenskap.

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt [1 §](#) blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt skall bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan skall vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

Om ansvaret i frågor som gäller barnets ekonomiska förhållanden finns bestämmelser i 9-15 kap. Lag (1994:1433).

2 a § Barnets bästa skall vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge.

Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid

- risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och
- barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.

Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Lag (2006:458).

2 b § Har upphävts genom lag (2006:458).

Vårdnadshavare

3 § Barnet står från födelsen under vårdnad av båda föräldrarna, om dessa är gifta med varandra, och i annat fall av modern ensam. Ingår föräldrarna senare äktenskap med varandra, står barnet från den tidpunkten under vårdnad av dem båda, om inte rätten dessförinnan har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Om det döms till äktenskapsskillnad mellan föräldrarna står barnet även därefter under båda föräldrarnas vårdnad, om inte den gemensamma vårdnaden upplöses enligt [5](#), [7](#) eller [8 §](#). Skall barnet även efter domen på äktenskapsskillnad stå under båda föräldrarnas vårdnad, skall rätten i domen erinra om att vårdnaden alltjämt är gemensam. Lag (1994:1433).

4 § Står barnet under vårdnad av endast en av föräldrarna och vill föräldrarna gemensamt utöva vårdnaden, skall rätten på talan av dem båda besluta i enlighet med deras begäran, om det inte är uppenbart att gemensam vårdnad är oförenlig med barnets bästa.

Om barnet är folkbokfört här i landet kan föräldrarna få gemensam vårdnad också genom registrering hos Skatteverket efter anmälan av dem båda

1. till socialnämnden i samband med att nämnden skall godkänna en faderskapsbekräftelse eller en bekräftelse av föräldraskap enligt [1 kap. 9 §](#), eller
2. till Skatteverket under förutsättning att beslut om vårdnaden inte har meddelats tidigare och att föräldrarna och barnet är svenska medborgare. Lag (2006:458).

5 § Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem och vill någon av dem få ändring i vårdnaden, skall rätten besluta att vårdnaden skall vara gemensam eller anförtro vårdnaden åt en av föräldrarna.

Vid bedömningen av om vårdnaden skall vara gemensam eller anförtros åt en

av föräldrarna skall rätten fästa avseende särskilt vid föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som rör barnet. Rätten får inte besluta om gemensam vårdnad, om båda föräldrarna motsätter sig det.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt [första stycket](#) prövas på talan av en av föräldrarna eller båda. I mål om äktenskapsskillnad får rätten utan yrkande anförtro vårdnaden om barnet åt en av föräldrarna, om det är uppenbart att gemensam vårdnad är oförenlig med barnets bästa. Lag (2006:458).

6 § Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, får de avtala att vårdnaden skall vara gemensam eller att en av dem skall ha vårdnaden om barnet. Avtalet skall gälla, om det är skriftligt och socialnämnden godkänner det.

Har föräldrarna avtalat om gemensam vårdnad, skall socialnämnden godkänna avtalet, om det inte är uppenbart att avtalet är oförenligt med barnets bästa. Lag (2006:458).

6 a § Har upphävts genom lag (1998:319).

7 § Om en förälder vid utövandet av vårdnaden om ett barn gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller i övrigt brister i omsorgen om barnet på ett sätt som medför bestående fara för barnets hälsa eller utveckling, skall rätten besluta om ändring i vårdnaden.

Står barnet under båda föräldrarnas vårdnad och gäller vad som sägs i [första stycket](#) en av dem, skall rätten anförtro vårdnaden åt den andra föräldern ensam. Brister också den föräldern i omsorgen om barnet på det sätt som sägs i [första stycket](#), skall rätten flytta över vårdnaden till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Står barnet under endast en förälders vårdnad, skall rätten i fall som avses i [första stycket](#) flytta över vårdnaden till den andra föräldern eller, om det är lämpligare, till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt denna paragraf prövas på talan av socialnämnden eller, utan särskilt yrkande, i mål om äktenskapsskillnad mellan föräldrarna eller i andra mål enligt [5 §](#). Lag (1998:319).

8 § Har ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet och är det uppenbart att det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den eller dem som har tagit emot barnet eller någon av dem, skall rätten utse denne eller dessa att såsom särskilt förordnade vårdnadshavare utöva vårdnaden om barnet.

Frågor om överflyttning av vårdnaden enligt [första stycket](#) prövas på talan av socialnämnden. Lag (2006:458).

8 a § Står barnet under båda föräldrarnas vårdnad och är en av dem varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden, skall rätten anförtro vårdnaden åt den andra föräldern ensam. Om hindret gäller båda föräldrarna, skall rätten flytta över vårdnaden till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Står barnet under endast en förälders vårdnad och är denne varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden, skall rätten flytta över vårdnaden till den andra föräldern eller, om det är lämpligare, till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt denna paragraf prövas på talan av socialnämnden eller, utan särskilt yrkande, i mål om äktenskapsskillnad mellan föräldrarna eller i andra mål enligt [5 §](#). Lag (2005:430).

9 § Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna och en av dem dör, skall den andra föräldern ensam ha vårdnaden. Om båda föräldrarna dör, skall rätten på anmälan av socialnämnden eller när förhållandet annars blir känt anförtro vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Om barnet står under vårdnad av endast en av föräldrarna och den föräldern dör, skall rätten på ansökan av den andra föräldern eller på anmälan av socialnämnden anförtro vårdnaden åt den andra föräldern eller, om det är lämpligare, åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Lag (1994:1433).

10 § Står barnet under vårdnad av en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare och vill någon av barnets föräldrar eller båda få vårdnaden

överflyttad till sig, får rätten besluta om detta. Rätten får inte flytta över vårdnaden till föräldrarna gemensamt, om båda föräldrarna motsätter sig det.

Frågor om överflyttning av vårdnaden enligt [första stycket](#) prövas på talan av båda föräldrarna eller en av dem eller på talan av socialnämnden. Lag (2006:458).

10 a § Om vårdnadshavare skall förordnas särskilt, utses någon som är lämpad att ge barnet omvårdnad, trygghet och en god fostran. Den som är underårig får inte förordnas till vårdnadshavare.

Två personer kan utses att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller är sambor.

För syskon skall samma person utses till vårdnadshavare, om inte särskilda skäl talar mot det.

Om vårdnadshavare skall förordnas efter föräldrarnas död och föräldrarna eller en av dem har gett till känna vem de önskar till vårdnadshavare, skall denna person förordnas, om det inte är olämpligt. Lag (2005:434).

10 b § En särskilt förordnad vårdnadshavare har rätt att på begäran bli entledigad från uppdraget.

Om barnet har två särskilt förordnade vårdnadshavare och någon av dem vill att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden åt en av dem. Rätten kan också i mål om äktenskapsskillnad mellan vårdnadshavarna utan yrkande besluta om vårdnaden enligt vad som nu har sagts, om det är uppenbart att gemensam vårdnad är oförenlig med barnets bästa. Lag (2006:458).

10 c § En särskilt förordnad vårdnadshavare skall entledigas, om han eller hon vid utövandet av vårdnaden gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller av någon annan orsak inte längre är lämplig som vårdnadshavare.

Om barnet har två särskilt förordnade vårdnadshavare och den ena entledigas eller dör, skall den andra ensam ha vårdnaden. Om båda vårdnadshavarna entledigas eller dör, skall rätten utse en eller två andra personer att vara särskilt förordnade vårdnadshavare.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt denna paragraf prövas efter ansökan av socialnämnden. Lag (1994:1433).

10 d § har upphävts genom lag (1998:319).

Vårdnadens utövande

11 § Vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren skall därvid i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Lag (1983:47).

12 § Barnet ingår självt avtal om anställning eller annat arbete, men endast om vårdnadshavaren samtycker till avtalet. Barnet får självt säga upp avtalet och, om barnet har fyllt sexton år, utan nytt samtycke avtala om annat arbete av liknande art.

Barnet eller vårdnadshavaren får säga upp avtalet med omedelbar verkan, om det behövs med hänsyn till barnets hälsa, utveckling eller skolgång. Har vårdnadshavaren sagt upp avtalet av detta skäl, får barnet inte därefter träffa nytt avtal utan vårdnadshavarens samtycke.

Om verkan av att barnet ensam har träffat avtal om arbete utan att ha rätt till det finns bestämmelser i [9 kap. 6](#) och [7 §§](#). Lag (1983:47).

13 § Står barnet under vårdnad av två vårdnadshavare, skall vad som sägs i [11](#) eller [12 §](#) gälla dem tillsammans.

Är en av vårdnadshavarna till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak förhindrad att ta del i sådana beslut rörande vårdnaden som inte utan olägenhet kan uppskjutas, bestämmer den andre ensam. Denne får dock inte ensam fatta beslut av ingripande betydelse för barnets framtid, om inte barnets bästa uppenbarligen kräver det.

I [8 a §](#) finns bestämmelser om ändring i vårdnaden när den ena föräldern är

varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden. Lag (2005:430).

14 § Om rätten för barn och vårdnadshavare att få stöd och hjälp hos socialnämnden finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453). Socialnämnden förmedlar kontakter med andra rådgivande samhällsorgan. Lag (2001:456).

Barnets boende

14 a § Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna, får rätten på talan av en av dem eller båda besluta vem av föräldrarna barnet skall bo tillsammans med.

Föräldrarna får avtala om barnets boende. Avtalet skall gälla, om det är skriftligt och socialnämnden godkänner det. Lag (2006:458).

Umgänge

15 § Barnet skall ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med. Umgänget kan ske genom att barnet och föräldern träffar varandra eller genom att de har annan kontakt.

Barnets föräldrar har ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med så långt möjligt tillgodoses. Särskilt förordnade vårdnadshavare har ett motsvarande ansvar.

Barnets vårdnadshavare har ett ansvar för att barnets behov av umgänge med någon annan som står det särskilt nära så långt möjligt tillgodoses.

Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna och skall umgås med en förälder som det inte bor tillsammans med, skall den andra föräldern lämna sådana upplysningar om barnet som kan främja umgänget, om inte särskilda skäl talar mot det. Om barnet skall umgås med en förälder som inte är vårdnadshavare eller med någon annan som står barnet särskilt nära, skall upplysningar enligt första meningen lämnas av vårdnadshavaren. Lag (2006:458).

15 a § På talan av en förälder som vill umgås med sitt barn får rätten besluta om umgänge mellan barnet och den föräldern. En sådan talan får också föras av socialnämnden.

På talan av socialnämnden får rätten besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder. Vid bedömningen av om en sådan talan skall föras skall socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, får de avtala om barnets umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med. Avtalet skall gälla, om det är skriftligt och socialnämnden godkänner det. Lag (2006:458).

15 b § Om barnet bor tillsammans med endast en förälder, skall den föräldern ta del i kostnaderna för de resor som föranleds av barnets behov av umgänge med den andra föräldern. Det skall ske efter vad som är skäligt med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska förmåga och övriga omständigheter.

En dom eller ett avtal om kostnaderna för resor kan jämkas av rätten för tiden efter det att talan har väckts, om ändring i förhållandena föranleder det. Lag (1998:319).

Förfarandet i mål och ärenden om vårdnad m.m.

16 § Anmälan enligt [4 § andra stycket](#) om gemensam vårdnad för föräldrar som inte är gifta med varandra prövas av Skatteverket. Anmälan skall göras skriftligen av båda föräldrarna.

Anmälan enligt [4 § andra stycket 2](#) görs hos Skatteverket eller Försäkringskassan.

Beslut av Skatteverket får överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets barnet är folkbokfört vid tidpunkten för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2004:797).

17 § Frågor om vårdnad, boende eller umgänge tas upp av rätten i den ort där

barnet har sitt hemvist. Sådana frågor kan tas upp även i samband med äktenskapsmål. Om det inte finns någon behörig domstol, tas frågorna upp av Stockholms tingsrätt.

Frågor om vårdnad som avses i [4](#), [5](#), [7-8 a](#) och [10 §§](#) samt [10 b § andra stycket](#) samt frågor om boende och umgänge handläggs i den ordning som är föreskriven för tvistemål. Frågan om fördelning av resekostnader enligt [15 b §](#) skall anses som en del av frågan om umgänge. Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem och är föräldrarna överens i saken, får de väcka talan genom gemensam ansökan.

Övriga frågor om vårdnad handläggs i den ordning som gäller för domstolsärenden.

I mål om vårdnad och boende kan underhållsbidrag för barnet yrkas utan stämning. Lag (2005:430).

17 a § /Upphör att gälla U:2009-06-30/ Föräldrar kan enligt [5 kap. 3 §](#) socialtjänstlagen ([2001:453](#)) få hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge.

Socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört prövar om ett avtal mellan föräldrarna enligt [6 §](#), [14 a § andra stycket](#) eller [15 a § tredje stycket](#) skall godkännas.

Vid sin prövning av föräldrarnas avtal skall socialnämnden se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda. Utan hinder av sekretess enligt [7 kap. 4 § första stycket](#) sekretesslagen ([1980:100](#)) är en annan socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning skyldig att lämna sådana upplysningar på begäran av den socialnämnd som skall pröva avtalet.

Socialnämndens beslut enligt [andra stycket](#) får inte överklagas. Lag (2006:458).

17 a § /Träder i kraft I:2009-06-30/ Föräldrar kan enligt [5 kap. 3 §](#) socialtjänstlagen ([2001:453](#)) få hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge.

Socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört prövar om ett avtal mellan föräldrarna enligt [6 §](#), [14 a § andra stycket](#) eller [15 a § tredje stycket](#) ska godkännas.

Vid sin prövning av föräldrarnas avtal ska socialnämnden se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda. Utan hinder av sekretess enligt [26 kap. 1 § första stycket](#) offentlighets- och sekretesslagen ([2009:400](#)) är en annan socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning skyldig att lämna sådana upplysningar på begäran av den socialnämnd som ska pröva avtalet.

Socialnämndens beslut enligt [andra stycket](#) får inte överklagas. Lag (2009:404).

17 b § Har en socialnämnd godkänt ett avtal om vårdnad, skall ett meddelande om avtalets innehåll sändas samma dag till

1. Skatteverket,
2. om avtalet gäller ett barn som har fyllt 15 år: Centrala studiestödsnämnden,
3. Försäkringskassan. Lag (2004:797).

18 § Föräldrar kan enligt [5 kap. 3 §](#) socialtjänstlagen ([2001:453](#)) genom samarbetsamtal få hjälp att nå enighet i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

I mål om vårdnad, boende eller umgänge får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att i barnets intresse anordna samarbetsamtal i syfte att nå enighet mellan föräldrarna.

Om rätten lämnar uppdrag enligt [andra stycket](#), kan den förklara att målet skall vila under en viss tid. Detsamma gäller om samarbetsamtal redan har inletts och fortsatta samtal kan antas vara till nytta. Om det finns särskilda skäl, kan rätten förlänga den utsatta tiden. Lag (2001:456).

18 a § Rätten får uppdra åt en medlare att försöka få föräldrarna att nå en samförståndslösning som är förenlig med barnets bästa. Rätten kan lämna medlaren närmare anvisningar om vad han eller hon skall iakttä när uppdraget fullgörs.

Medlaren skall inom den tid som rätten bestämmer lämna en redogörelse för de åtgärder som har vidtagits. Tiden får inte sättas längre än fyra veckor. Rätten får dock förlänga tiden, om det finns förutsättningar att nå en samförståndslösning.

Medlaren har rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget krävt. Rätten beslutar om ersättningen. Ersättningen betalas av allmänna medel. Lag (2006:458).

19 § /Upphör att gälla U:2009-06-30/ Rätten skall se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda.

Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge skall socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Har nämnden tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna rätten sådana upplysningar.

Om det behövs utredning utöver vad som sägs i [andra stycket](#), får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att verkställa den. Rätten får fastställa riktlinjer för utredningen och bestämma en viss tid inom vilken utredningen skall vara slutförd. Om det behövs, får rätten förlänga denna tid. Rätten skall se till att utredningen bedrivs skyndsamt.

Om det inte är olämpligt, skall den som verkställer utredningen försöka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten samt lämna förslag till beslut.

Utän hinder av sekretess enligt [7 kap. 4 § första stycket](#) sekretesslagen (1980:100) är en socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för utredningen skyldig att lämna sådana upplysningar på begäran av den socialnämnd som avses i [tredje stycket](#). Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden utsett att verkställa utredningen.

Barnet får höras inför rätten, om särskilda skäl talar för det och det är uppenbart att barnet inte kan ta skada av att höras. Lag (2006:458).

19 § /Träder i kraft I:2009-06-30/ Rätten ska se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda.

Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge ska socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Har nämnden tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna rätten sådana upplysningar.

Om det behövs utredning utöver vad som sägs i [andra stycket](#), får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att verkställa den. Rätten får fastställa riktlinjer för utredningen och bestämma en viss tid inom vilken utredningen ska vara slutförd. Om det behövs, får rätten förlänga denna tid. Rätten ska se till att utredningen bedrivs skyndsamt.

Om det inte är olämpligt, ska den som verkställer utredningen försöka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten samt lämna förslag till beslut.

Utän hinder av sekretess enligt [26 kap. 1 § första stycket](#) offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är en socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för utredningen skyldig att lämna sådana upplysningar på begäran av den socialnämnd som avses i [tredje stycket](#). Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden utsett att verkställa utredningen.

Barnet får höras inför rätten, om särskilda skäl talar för det och det är uppenbart att barnet inte kan ta skada av att höras. Lag (2009:404).

20 § I mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge får rätten, om det behövs, besluta om vårdnad, boende eller umgänge för tiden till dess att frågan har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat ett avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden.

Innan ett beslut enligt [första stycket](#) meddelas skall motparten få tillfälle att yttra sig i frågan. Rätten kan inhämta upplysningar från socialnämnden i frågan. Innan socialnämnden lämnar upplysningar skall den, om det är lämpligt, höra föräldrarna och barnet. Har rätten meddelat ett beslut som ännu gäller när målet eller ärendet skall avgöras, skall rätten ompröva beslutet.

Ett beslut enligt denna paragraf får verkställas på samma sätt som en dom som har vunnit laga kraft. Beslutet får dock när som helst ändras av rätten. Lag

(2006:458).

21 § I mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge kan rätten, i samband med att den meddelar dom eller beslut i saken och om det finns särskilda skäl, på yrkande av en part förelägga motparten vid vite att lämna ifrån sig barnet. Har vite förelagts i samband med beslut som avses i [20 § första stycket](#), kan rätten förordna att föreläggandet skall gälla omedelbart.

Beslut om föreläggande enligt [första stycket](#) får överklagas endast i samband med överklagande av domen eller beslutet om vårdnad, boende eller umgänge.

En fråga om utdömmande av förelagt vite prövas av rätten på ansökan av den part som har begärt föreläggandet. Ärendet handläggs enligt lagen ([1996:242](#)) om domstolsärenden. Lag (2006:458).

22 § I mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge gäller i fråga om rättegångskostnader [andra](#) och tredje styckena i stället för [18 kap. 1-7 §§ rättegångsbalken](#).

Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad. En part kan dock förpliktas att helt eller delvis ersätta motparten dennes rättegångskostnad, om han eller hon har förfarit på ett sådant sätt som avses i [18 kap. 3](#) eller [6 § rättegångsbalken](#) eller om det annars finns särskilda skäl.

Skall en part enligt [andra stycket](#) helt eller delvis ersätta motpartens rättegångskostnad och har partens ställföreträdare, ombud eller biträde förfarit på ett sådant sätt som avses i [18 kap. 3](#) eller [6 § rättegångsbalken](#) och därigenom vållat kostnaden helt eller delvis, kan han eller hon förpliktas att tillsammans med parten ersätta kostnaden. Rätten kan besluta om detta även om någon part inte yrkar det.

Denna paragraf tillämpas också när målet eller ärendet handläggs i högre rätt. Lag ([1998:319](#)).

7 kap. Om underhållsskyldighet

1 § Föräldrarna skall svara för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. När föräldrarnas underhållsskyldighet bestäms skall hänsyn tas till barnets egna inkomster och tillgångar samt till barnets sociala förmåner under beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa.

Underhållsskyldigheten upphör när barnet fyller arton år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller tjuugoett år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

I kostnaderna för barnets underhåll skall föräldrarna sinsemellan ta del var och en efter sin förmåga. Lag ([2001:1136](#)).

2 § En förälder skall fullgöra sin underhållsskyldighet genom att betala underhållsbidrag till barnet, om föräldern

1. inte har vårdnaden om barnet och inte heller varaktigt bor tillsammans med barnet, eller
2. har vårdnaden om barnet gemensamt med den andra föräldern men barnet varaktigt bor tillsammans med endast den andra föräldern.

Underhållsbidrag fastställs genom dom eller avtal.

Vårdnadshavaren får företräda barnet i frågor om underhållsbidrag, även om vårdnadshavaren inte har uppnått myndig ålder. Också förmyndare har rätt att företräda barnet. Avtal om underhållsbidrag kan slutas även före barnets födelse.

I mål om underhåll till barnet skall var och en som enligt [tredje stycket](#) får företräda barnet ges tillfälle att yttra sig. Lag ([1996:1031](#)).

2 a § En förälder som är återbetalningsskyldig enligt lagen ([1996:1030](#)) om underhållsstöd anses ha fullgjort sin underhållsskyldighet intill det belopp som lämnas i underhållsstöd till barnet. Lag ([1996:1031](#)).

3 § När underhållsbidrag bestäms enligt [2 §](#) får den bidragsskyldige förbehålla sig ett belopp för eget eller annans underhåll enligt [andra fjärde styckena](#).

Förbehållsbelopp för den bidragsskyldiges eget underhåll innefattar alla vanliga levnadskostnader. Bostadskostnaden beräknas för sig efter vad som är skäligt. De andra levnadskostnaderna beräknas med ledning av ett normalbelopp. För år räknat utgör normalbeloppet 120 procent av gällande basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Om det finns särskilda skäl får ett belopp förbehållas för underhåll åt make som den bidragsskyldige varaktigt bor tillsammans med. Med make jämställs annan som den bidragsskyldige varaktigt bor tillsammans med, om de har barn gemensamt. Förbehållsbeloppet bestäms enligt [andra stycket](#). Normalbeloppet utgör dock 60 procent av basbeloppet.

Oberoende av vad som annars gäller om en förälders underhållsskyldighet mot två eller flera barn får den bidragsskyldige för underhåll åt varje hemmavarande barn förbehålla sig ett belopp som, tillsammans med vad som utges till barnet av den andra föräldern eller för dennas räkning, för år utgör 40 procent av gällande basbelopp. Rätten kan dock bestämma ett annat förbehållsbelopp om det föranleds av omständigheterna i det särskilda fallet. Lag (1978:853).

4 § Har en förälder som enligt [2 §](#) skall betala underhållsbidrag haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn eller under en kalendermånad haft barnet hos sig i minst sex hela dygn, får föräldern vid fullgörande av sin bidragsskyldighet tillgodoräkna sig ett avdrag för varje helt dygn av barnets vistelse med 1/40 av det underhållsbidrag som räknat för kalendermånad gäller under tiden för vistelsen. Något sådant avdrag får dock inte göras på underhållsbidrag som belöper på senare tid än sex månader från utgången av den kalendermånad då vistelsen upphörde. Det sammanlagda avdragsbelopp som tillgodoräknas föräldern vid ett tillfälle skall, om det slutar på örestal, avrundas till närmast lägre kronval.

Vid beräkning av antalet hela dygn enligt [första stycket](#) räknas det dygn då barnets vistelse upphör som ett helt dygn. Detta gäller dock inte om vistelsen börjar och upphör under samma dygn.

Om det finns särskilda skäl kan rätten förordna om andra villkor för avdragsrätten än som anges i [första](#) och [andra styckena](#). Mot en parts bestridande får ett sådant förordnande dock inte meddelas för tiden innan talan har väckts.

Den bidragsskyldiga föräldern har inte rätt till avdrag när underhållsbidraget har fastställts med beaktande av att han eller hon i väsentlig mån fullgör sin underhållsskyldighet genom att ha barnet hos sig. Lag (2005:464).

5 § Den som varaktigt bor tillsammans med annans barn och med förälder som har vårdnaden om barnet är underhållsskyldig mot barnet, om han eller hon är gift med föräldern eller har eget barn tillsammans med föräldern. Om det finns särskilda skäl, kvarstår underhållsskyldigheten även sedan barnet har flyttat hemifrån.

Underhållsskyldigheten bestäms på samma sätt som för förälder enligt [1 §](#) men gäller ej till den del barnet kan få underhåll från den förälder som den underhållsskyldige ej bor tillsammans med. Lag (1978:853).

6 § Om annan än den som enligt [2 §](#) har att betala underhållsbidrag försummar sin underhållsskyldighet, kan rätten ålägga den försumlige att betala underhållsbidrag till barnet. Lag (1978:853).

7 § Underhållsbidrag betalas i förskott för kalendermånad.

Avtal om att underhållsbidrag för framtiden skall betalas med ett engångsbelopp eller för längre perioder än tre månader är giltigt endast om avtalet är skriftligt och bevittnat av två personer. Är barnet under arton år skall avtalet dessutom vara godkänt av socialnämnden i kommun där barnet eller dess vårdnadshavare är varaktigt bosatt eller, om ingen av dem är varaktigt bosatt i riket, av socialnämnden i Stockholm.

Rätten får bestämma annat betalningssätt än som anges i [första stycket](#), om det finns särskilda skäl.

Underhållsbidrag i form av ett engångsbelopp skall betalas till socialnämnden om barnet är under arton år. I fråga om sådan betalning tillämpas 4 kap. 6 §

andra stycket tredje meningen.

Betalning i strid mot denna paragraf medför inte befrielse från skyldigheten att betala underhållsbidrag på föreskrivet sätt. Lag (1983:397).

8 § Talan om att underhållsbidrag skall fastställas får inte bifallas för längre tid tillbaka än tre år före den dag då talan väcktes, om inte den bidragsskyldige medger det. Lag (1978:853).

9 § Rätten att kräva ut fastställt underhållsbidrag går förlorad fem år efter den ursprungligen gällande förfallodagen, om inte annat följer av [andra](#) eller [tredje stycket](#).

Har utmätning för underhållsbidraget skett före den tidpunkt som anges i [första stycket](#) eller har den bidragsskyldige blivit försatt i konkurs på grund av ansökan som har gjorts före denna tidpunkt, får betalning för fordringen tas ut ur den utmäta egendomen eller erhållas i konkursen även därefter.

Har före den tidpunkt som anges i första stycket ansökan gjorts om företagsrekonstruktion enligt lagen ([1996:764](#)) om företagsrekonstruktion, får underhållsbidraget krävas ut inom tre månader från det att beslut om företagsrekonstruktionens upphörande meddelades. Kommer ackord till stånd, får fordringen krävas ut inom tre månader från det att ackordet skulle ha fullgjorts. Har utmätning skett för underhållsbidraget eller konkursansökan gjorts inom tid som nu har angetts, gäller vad som föreskrivs i [andra stycket](#).

Avtal i strid mot denna paragraf är ogiltigt. Lag (1996:766).

10 § Dom eller avtal om underhåll kan jämkas av rätten, om ändring i förhållandena föranleder det. För tiden innan talan har väckts får jämkning dock mot parts bestridande göras endast på så sätt att obetalda bidrag sätts ned eller tas bort.

Avtal om underhåll kan också jämkas av rätten, om avtalet är oskäligt med hänsyn till omständigheterna vid dess tillkomst och förhållandena i övrigt. Beslut om att erhållna bidrag skall betalas tillbaka får dock meddelas endast om det finns särskilda skäl.

Har fastställt underhållsbidrag, som utges fortlöpande, under en tid av sex år inte ändrats till beloppet på annat sätt än som avses i [1 §](#) lagen ([1966:680](#)) om ändring av vissa underhållsbidrag, kan rätten för tiden efter det att talan har väckts ompröva vad som har bestämts om underhållet, utan att anledning till jämkning enligt [första](#) eller [andra stycket](#) behöver åberopas.

Dom eller avtal om underhållsbidrag för tid intill dess barnet har nått en viss ålder utgör inte hinder att pröva frågan om bidrag för tiden därefter. Lag (1978:853).

11 § har upphävts genom lag (1996:1031).

12 § Talan om underhåll till barn tas upp av rätten i den ort där svaranden har sitt hemvist. En sådan fråga kan väckas även i samband med mål om fastställande av faderskapet till barn, äktenskapsmål, mål om vårdnaden om barn eller mål om barns boende.

Finns det inte någon behörig domstol enligt [första stycket](#), tas målet upp av Stockholms tingsrätt. Lag (1998:319).

13 § Två eller flera mål om skyldighet för någon att utge underhållsbidrag till barn får handläggas i en rättegång, om det är till nytta för utredningen eller prövningen. I sådant fall får domstol som enligt [12 §](#) är behörig att uppta ett av målen utan hinder av nämnda paragraf uppta även det eller de andra, om talan i målen väcks vid domstolen och det är lämpligt att målen handläggs där.

Rätten kan besluta att åter särskilja mål som har förenats enligt [första stycket](#).

Har rätten att avgöra vilken av flera män som är far till ett barn, får talan om underhållsbidrag ej prövas slutligt innan faderskapsfrågan har avgjorts genom dom som vunnit laga kraft. Lag (1978:853).

14 § Underhållsbidrag får bestämmas till olika belopp för särskilda delar av underhållstiden.

Underhåll till barn får ej mot den underhållsskyldiges bestridande bestämmas för tid efter det barnet fyllt arton år, innan det kan tillförlitligt bedömas om

underhållsskyldighet föreligger därefter. Lag (1996:1031).

15 § I mål om underhåll till barn får rätten, för tiden till dess att frågan har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, besluta om underhållet efter vad som är skäligt. Skyldighet att utge bidrag får dock åläggas någon endast om det finns sannolika skäl för att bidragsskyldighet föreligger. Har fråga om underhåll väckts i samband med mål om fastställande av faderskap till barn, får beslut om skyldighet att utge bidrag inte meddelas, om flera män är instämnda i målet.

Innan beslut enligt [första stycket](#) meddelas, skall motparten få tillfälle att yttra sig i frågan. Har rätten meddelat ett beslut, skall den ompröva det när målet avgörs.

Ett beslut enligt denna paragraf får verkställas på samma sätt som en dom som har vunnit laga kraft. Beslutet får dock när som helst ändras av rätten. Lag (2000:174).

16 § Har någon genom skriftlig, av två personer bevitnad handling åtagit sig att till barn för vilket faderskapet skall fastställas utge underhållsbidrag för tid intill dess resultatet av blodundersökning om faderskapet föreligger, gäller i fråga om verkställighet på grund av handlingen vad som är föreskrivet om verkställighet på grund av förbindelse att utge underhåll enligt denna balk.

Beträffande åtagande enligt [första stycket](#) skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som i lag eller annan författning är föreskrivet för fall då rätten enligt [15 §](#) har meddelat förordnande om underhållsbidrag till barn. Lag (1979:339).

17 § Om rätt för den som har betalt underhållsbidrag att få ersättning av allmänna medel finns bestämmelser i lagen ([1969:620](#)) om ersättning i vissa fall för utgivna underhållsbidrag. Lag (1979:339).

18 § Har en man haft kostnader för ett barns försörjning därför att han har varit att anse som eller antagits vara barnets far, men fastställs att en annan man är far till barnet, har den förstnämnde endast om det finns särskilda skäl rätt till ersättning av den andre för kostnaderna. Lag (1979:339).

19 § I mål om underhåll till barn gäller följande avvikelser från [18 kap. rättegångsbalken](#), om barnet förlorar målet.

Om det finns särskilda skäl, får förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad. Finns det inte sådana skäl och har barnet i rättegången företrätts av en förälder som varaktigt bor tillsammans med barnet, skall föräldern i stället för barnet åläggas att ersätta motparten dennes rättegångskostnad. Lag (1985:358).

20 § Det som sägs i [12](#), [15](#) och [16 §§](#) om fastställande av faderskap gäller även fastställande av föräldraskap enligt [1 kap. 9 §](#). Det som sägs i [18 §](#) om en man tillämpas också i fråga om en kvinna som skall anses som förälder enligt [1 kap. 9 §](#). Lag (2005:434).

8 kap. Har upphävts genom lag (1973:802).

9 kap. Om underårigs omyndighet

1 § Den som är under arton år (underårig) är omyndig och får inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser i vidare mån än som följer av vad som skall gälla på grund av lag eller villkor vid förvärv genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen ([1993:931](#)) om individuellt pensionssparande. Lag (1994:1433).

2 § Om rätt för underårig att själv taga tjänst eller annat arbete stadgas i 6 kap. Lag (1974:236).

2 a § Underårig med eget hushåll får för den dagliga hushållningen eller uppfostran av barn, som tillhör hushållet, själv ingå sådana rättshandlingar, som sedvanligen företagas för dessa ändamål.

Rättshandling som avses i [första stycket](#) är dock ej bindande för den underårige, om den med vilken rättshandlingen slöts insåg eller bort inse, att det

som anskaffades genom rättshandlingen ej var erforderligt.

Missbrukar den underårige behörighet, som tillkommer honom enligt [första stycket](#), kan rätten på ansökan av förmyndaren fränkänna honom behörigheten. Sådant beslut kan upphävas på ansökan av förmyndaren eller den omyndige, om ändrade förhållanden inträtt.

Rättens beslut enligt [tredje stycket](#) skall ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning. Lag (1977:658).

3 § Underårig äge själv råda över vad han genom eget arbete förvärvat efter det han fyllt sexton år. Detsamma gäller avkastningen av sådan egendom och vad som trätt i egendomens ställe.

Förmyndaren må med överförmyndarens samtycke omhändertaga egendom, varom i [första stycket](#) sägs, såvitt det må anses erforderligt med hänsyn till myndlingens uppfostran eller välfärd. Innan samtycke meddelas, skall överförmyndaren bereda myndlingen tillfälle att yttra sig.

3 a § har upphävts genom lag (1974:236).

4 § Om en underårig har fått egendom genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande under villkor att den underårige själv skall få råda över egendomen, skall [3 § andra stycket](#) tillämpas också beträffande sådan egendom. Överförmyndarens samtycke krävs dock bara om den underårige har fyllt sexton år. Innan samtycke lämnas skall överförmyndaren ge fångesmannen eller hans arvingar tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan påtagligt besvär eller större tidsförlust. Lag (1994:1433).

5 § En underårig som driver rörelse med samtycke enligt [13 kap. 13 §](#) eller [14 kap. 14 § andra stycket](#), får ingå sådana rättshandlingar som faller inom området för rörelsen. Vad som nu har sagts gäller dock inte i fråga om rättshandlingar som avses i [13 kap. 10 §](#). Lag (1994:1433).

6 § Har underårig utan erforderligt samtycke ingått avtal, äge den, med vilken avtalet slöts, fråntråda avtalet, så länge det ej blivit godkänt eller behörigen fullgjort. Visste han att avtalet slöts med underårig, må han dock ej, med mindre han hade anledning antaga att den underårige ägde behörighet att sluta avtalet, fråntråda detta under den tid som vid dess ingående må hava blivit bestämd för godkännande eller eljest skäligen kunde beräknas åtgå därför. Ej må den, hos vilken underårig tagit tjänst eller annat arbete, fråntråda avtalet härom, så länge detta fullgöres av den underårige.

Meddelande, varigenom avtalet frånträdes, må ske jämväl till den underårige själv.

7 § Varder avtal, som underårig ingått utan erforderligt samtycke, ej gällande, bäre envar åter vad han mottagit eller utgiva, om det ej kan ske, ersättning för dess värde. Dock vare den underårige, där ej i [andra stycket](#) annorlunda stadgas, icke pliktig att utgiva sådan ersättning i vidare mån än vad han mottagit använts till skäligt underhåll eller eljest finnes hava för honom medfört nytta.

Har den underårige vid avtals ingående genom falska uppgifter om sin behörighet vilselett den, med vilken avtalet slöts, vare han, om avtalet ej blir gällande, pliktig att i den omfattning som prövas skälig utgiva ersättning för den förlust som föranletts av avtalet. Var förfarandet straffbart, skall ersättning gäldas efter vad i allmänhet gäller om skadestånd på grund av brott.

8 § Pengar som en omyndig efter det att han eller hon har fyllt sexton år själv har satt in hos en bank får betalas ut till den omyndige. Banken får inte utan den omyndiges samtycke betala ut pengarna till förmyndaren.

Om förmyndaren har fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta pengar som avses i [första stycket](#) och visat upp bevis på det, får banken betala ut pengarna till förmyndaren men inte till den omyndige.

Första och andra styckena gäller också pengar som har satts in hos ett kreditmarknadsföretag, ett företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och ett utländskt företag som driver bankrörelse, finansieringsrörelse eller inlåningsverksamhet från en filial i Sverige. Lag

(2008:910).

10 kap. Om förmyndare

1 § Den som är underårig eller som har förvaltare får inte vara förmyndare. Lag (1988:1251).

2 § För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna är dessa förmyndare. Om någon av föräldrarna inte får vara förmyndare enligt [1 §](#) eller blir entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare. Lag (1988:1251).

3 § Den eller de som har förordnats särskilt till vårdnadshavare är också förmyndare för den underårige.

Om särskilda skäl talar för det, skall dock någon annan än den särskilt förordnade vårdnadshavaren förordnas till förmyndare. I ett sådant fall tillämpas [6](#) och [7 §§](#).

Vad som sägs i denna balk om särskilt förordnade förmyndare skall gälla även den som är förmyndare enligt första stycket. Lag (1994:1433).

4 § Ingår ett underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltså vara barnets förmyndare. Lag (1994:1433).

5 § Har en underårig inte någon förmyndare, skall rätten förordna en sådan.

Har förmyndare förordnats enligt [första stycket](#) på grund av att fadern eller modern är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder. Lag (1994:1433).

6 § Till förmyndare skall utses en rätträdig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon skall samma person utses till förmyndare, om inte särskilda skäl talar mot det. Lag (1994:1433).

7 § Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för en underårig och har föräldrarna eller en av dem gett till känna vem de önskar till förmyndare, skall denna person förordnas om det inte är olämpligt. Lag (1994:1433).

8 § När omständigheterna påkallar det, får flera förmyndare förordnas för den underårige.

Kan den eller de som på grund av lag skall vara förmyndare inte lämpligen handha förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas. Lag (1988:1251).

9 § En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock inte, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas. Lag (1994:1433).

10 § En förmyndare skall entledigas, om förmyndaren vid utövandet av förmynderskapet gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om förmyndaren kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara förmyndare eller om förmyndaren av någon annan orsak inte längre är lämplig som förmyndare. Lag (1988:1251).

11 § Dör förmyndaren och finns det inte någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till överförmyndaren för den kommun där den omyndige har sitt hemvist. Lag (1994:1433).

12 § Har upphävts genom lag (1994:1433).

13 § Frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare tas upp av tingsrätten i den ort där den underårige är folkbokförd. Om den underårige inte är folkbokförd i Sverige, är tingsrätten i den ort där den underårige vistas behörig domstol.

Om det inte finns någon domstol som är behörig enligt [första stycket](#), är Stockholms tingsrätt behörig. Lag (2006:557).

14 § I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget. Lag (1988:1251).

15 § Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från ett förmynderskap utan att ha fått tillfälle att yttra sig. Lag (1988:1251).

16 § Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter kräver omedelbar vård, förordna förmyndare för tiden till dess ärendet avgörs. Lag (1988:1251).

17 § Uppkommer fråga om att enligt [10 §](#) entlediga en förmyndare och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

Innan rätten meddelar beslut enligt [första stycket](#), skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål. Lag (1988:1251).

18 § Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras av överförmyndaren, förmyndare, vårdnadshavare, den underårige själv, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när det finns anledning till det.

I ett ärende som avses i [första stycket](#) skall rätten ge en underårige som fyllt sexton år tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Lag (1994:1433).

11 kap. Om god man och förvaltare

Om god man

1 § Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av någon annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall överförmyndaren förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

När rätten enligt 10 kap. 17 § skiljer en förmyndare från utövningen av förmynderskapet får rätten förordna god man enligt första stycket.

Om god man för underåriga utländska medborgare och underåriga statslösa personer finns bestämmelser i 4 kap. 3 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt i lagen ([2005:429](#)) om god man för ensamkommande barn. Lag (2005:430).

2 § Har en förmyndare eller förmyndarens make eller sambo och den underårige del i ett oskiftat dödsbo, skall överförmyndaren förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

Överförmyndaren skall också förordna god man när den som har en förmyndare, god man eller förvaltare skall företa en rättshandling eller vara part i en rättegång och behöver hjälp men enligt [12 kap. 8 §](#) inte kan företrädas av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren. Om talan har väckts får rätten förordna god man.

Överförmyndaren skall också i andra fall än som avses i [första](#) eller [andra stycket](#) förordna god man för den som har vårdnadshavare, förmyndare, god man eller förvaltare, i angelägenheter där den enskilde har ett intresse som strider mot en sådan företrädarens eller dennes makes eller sambos intresse.

Överförmyndaren skall meddela ett sådant förordnande, om det begärs av vårdnadshavaren, förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren eller den som denne i sådan egenskap företräder eller om det annars är lämpligt. Lag (1994:1433).

3 § Överförmyndaren skall förordna god man,

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat

någon arvinge som är arvsberättigad före Allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kännedom finns om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver iakttas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla eller egendom först senare skall tillträdas med äganderätt och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Överförmyndaren skall förordna god man enligt [första stycket](#) efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos överförmyndaren av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda. Lag (1994:1433).

3 a § I de fall som anges i [18 kap. 1 § första stycket äktenskapsbalken](#) och [20 kap. 2 § första stycket](#) denna balk skall god man förordnas av rätten. Lag (1994:1433).

4 § Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap skall anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

När rätten meddelar ett beslut enligt [första stycket](#), skall rätten samtidigt förordna en god man att utföra uppdraget. Om en god man i något annat fall skall förordnas på grund av ett beslut enligt [första stycket](#), skall förordnandet meddelas av överförmyndaren. Lag (1994:1433).

5 § En rättshandling som en god man har företagit utanför sitt förordnande är inte bindande för den som förordnandet avser. En rättshandling som utan dennes samtycke företagits inom ramen för förordnandet är inte heller bindande för den som förordnandet avser, såvida inte denne på grund av sitt tillstånd varit ur stånd att ge uttryck för sin mening eller denna av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall samtycke från den som han företräder anses föreligga, om denne inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig. Lag (1988:1251).

6 § Om en rättshandling som en god man har företagit inte blir bindande enligt [5 §](#), är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot den för vars räkning den har företagits till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till. Lag (1988:1251).

Om förvaltare

7 § Om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i [4 §](#) är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten besluta att anordna förvaltarskap för honom eller henne. Förvaltarskap får dock inte anordnas, om det är tillräckligt att godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande

sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

När rätten meddelar ett beslut enligt [första stycket](#), skall rätten samtidigt förordna en förvaltare att utföra uppdraget. Om en förvaltare i något annat fall skall förordnas på grund av ett beslut enligt [första stycket](#), skall förordnandet meddelas av överförmyndaren. Lag (1994:1433).

8 § Trots ett förvaltarförordnande enligt [7 §](#) har den som avses med förordnandet rätt att själv

1. sluta avtal om tjänst eller annat arbete,
2. föfoga över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt
3. föfoga över vad han eller hon efter det att förvaltare har förordnats får genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen ([1993:931](#)) om individuellt pensionssparande under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

Om det finns särskilda skäl för det, får dock rätten föreskriva att förvaltaruppdraget skall omfatta även förhållanden som avses i första stycket. Lag (1994:1433).

9 § Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Den som har förvaltare är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning. Lag (1988:1251).

10 § Med förvaltarens samtycke får den enskilde själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som den enskilde har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i [9 kap. 6](#) och [7 §§](#) för underåriga. Lag (1988:1251).

11 § Den enskilde är inte bunden av en rättshandling som en förvaltare har företagit utanför sitt förordnande. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats. Lag (1988:1251).

Gemensamma bestämmelser

12 § Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig eller som själv har förvaltare får inte vara god man eller förvaltare. Lag (1988:1251).

13 § När omständigheterna motiverar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för den enskilde. Lag (1994:1433).

14 § Om flera gode män eller förvaltare är ansvariga för en skada som har tillfogats tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter vars och ens grad av vållande. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder. Lag (1994:1433).

15 § Ansökan om förordnande av god man enligt [1-4 §§](#) eller förvaltare får göras av förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Ansökan om anordnande av godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltare får göras av dem som nu har nämnts och av överförmyndaren.

Ansökan om anordnande av förvaltare får också göras av god man som

avses i [4 §](#).

När det finns anledning till det skall rätten självmant ta upp frågor om anordnande av godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltarskap. Överförmyndaren har samma skyldighet när det gäller förordnande av god man eller förvaltare. Lag (1994:1433).

16 § I ärenden om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten eller överförmyndaren ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärenden om anordnande av godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltarskap skall, om det inte är obehövt, rätten också inhämta yttrande från den enskildes make eller sambo och barn, överförmyndaren och vårdinrättning. Yttrande skall också, om det behövs, inhämtas från andra närstående samt från den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och den eller de nämnder som utövar landstingets ledning av omsorgsverksamheten. Den som ansökningen avser skall höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock avstå från att höra den enskilde muntligen om han eller hon själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Bestämmelserna i [andra stycket](#) gäller även i ärenden hos överförmyndaren om förordnande av god man enligt [4 §](#) eller förvaltare.

Myndigheter och inrättningar som anges i [andra stycket](#) är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet. Lag (1994:1433).

17 § Innan rätten anordnar förvaltarskap skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller även i ärenden om anordnande av godmanskap enligt [4 §](#), när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket. Lag (1994:1433).

18 § Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om anordnande av godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltarskap, får rätten besluta att anordna godmanskap eller förvaltarskap för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskildes person eller egendom. Ett sådant beslut kan meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får överförmyndaren förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om ärendet brådskar av sådan anledning som anges i [första stycket](#).

Innan beslut enligt [första](#) eller [andra stycket](#) meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Ett beslut enligt [första stycket](#) får när som helst ändras av rätten. Överförmyndaren får när som helst ändra ett beslut enligt [andra stycket](#). Lag (1994:1433).

19 § Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall godmanskapet eller förvaltarskapet upphöra. Beslut om att godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltarskap skall upphöra fattas av rätten. I övriga fall fattas beslutet av överförmyndaren. Har god man förordnats enligt 3 § 1 5, skall överförmyndaren entlediga den gode mannen så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till överförmyndaren.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Beslut om entledigande fattas av överförmyndaren. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts. Lag (1994:1433).

20 § En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund av detta är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget, skall entledigas. Beslut om entledigande fattas av överförmyndaren.

Uppkommer en fråga om att enligt [första stycket](#) entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får överförmyndaren besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs, om dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser. Lag (1994:1433).

21 § Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av dem som avses i [15 § första stycket](#) eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten eller överförmyndaren får också självmant ta upp frågor som avses i [första stycket](#) och som de är behöriga att avgöra.

I ett ärende enligt denna paragraf skall rätten eller överförmyndaren ge den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Lag (1994:1433).

22 § Dör en god man eller förvaltare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den överförmyndare som har tillsyn över godmanskapet eller förvaltarskapet. Lag (1994:1433).

23 § Rätten är skyldig att pröva om omfattningen av ett godmanskap enligt [4 §](#) eller ett förvaltarskap bör jämkas, om någon av dem som anges i [15 § första stycket](#) eller den gode mannen eller förvaltaren ansöker om det. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt [första stycket](#), skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och den enskilde ges tillfälle att yttra sig.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde. I fråga om ett sådant beslut tillämpas bestämmelserna i [18 § tredje](#) och [fjärde styckena](#).

I fråga om godmanskap enligt [1-3 §§](#) skall överförmyndaren pröva om godmanskapets omfattning bör jämkas. Bestämmelserna i första [tredje styckena](#) skall också tillämpas vid handläggningen hos överförmyndaren av frågor om sådan jämkning. Lag (1994:1433).

24 § Innan rätten eller överförmyndaren förordnar någon till god man eller förvaltare eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, skall han eller hon ges tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt [20 § andra stycket](#), skall den gode mannen eller förvaltaren ges tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål. Lag (1994:1433).

25 § Behörig domstol i frågor som gäller godmanskap enligt [4 §](#) eller förvaltarskap är tingsrätten i den ort där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är tingsrätten i den ort där den enskilde vistas behörig domstol.

Behörig överförmyndare i frågor om godmanskap enligt [1](#), [2](#) och [4 §§](#) eller lagen ([2005:429](#)) om god man för ensamkommande barn samt i frågor om förvaltarskap är överförmyndaren för den kommun där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är överförmyndaren för den kommun där den enskilde vistas behörig överförmyndare.

Om det inte finns någon behörig domstol enligt [första stycket](#) eller behörig överförmyndare enligt [andra stycket](#), är Stockholms tingsrätt och överförmyndaren för Stockholms kommun behörig domstol respektive behörig överförmyndare. Lag (2006:557).

26 § Uppkommer vid utredning av ett dödsbo frågan om förordnande av god man enligt [3 §](#), hör ärendet till överförmyndaren för den kommun där den döde hade sitt hemvist eller, om den döde inte hade hemvist i Sverige, till överförmyndaren för Stockholms kommun. Skall god man annars förordnas enligt [3 §](#), tas ärendet upp av överförmyndaren för den kommun där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har visat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt [3 §](#) tas upp av den överförmyndare som har förordnat god man. Lag (1994:1433).

27 § Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar. Sådan kungörelse skall också ske av beslut om jämkning av förvaltarskaps omfattning enligt [23 §](#). Lag (1994:1433).

12 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet

Förmyndares skyldigheter

1 § Förmyndare skall förvalta omyndigas tillgångar och företräda dem i angelägenheter som rör tillgångarna.

Detta gäller inte i fråga om tillgångar som omyndiga enligt lag själva råder över eller som de har förvärvat genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen ([1993:931](#)) om individuellt pensionssparande med villkor att egendomen skall stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan bestämmanderätt för förmyndaren, och med angivande av vem som skall utöva förvaltningen (särskild förvaltning). Är särskild förvaltning anordnad, skall den som utövar förvaltningen årligen lämna redovisning över förvaltningen till förmyndaren.

Förmyndaren företräder i övrigt den omyndige när detta inte enligt lag skall göras av någon annan. Lag (1994:1433).

Gode mäns och förvaltares skyldigheter

2 § Gode män och förvaltare skall, i den mån det följer av deras förordnande, bevaka rätten för de personer som de företräder, förvalta deras tillgångar och sörja för deras person.

Även om det inte framgår av förordnandet, omfattar den gode mannens eller förvaltarens uppdrag inte sådana tillgångar som har ställts under särskild förvaltning. Är särskild förvaltning anordnad, skall den som utövar förvaltningen årligen lämna redovisning över förvaltningen till den gode mannen eller förvaltaren, om det faller inom ramen för den gode mannens eller förvaltarens uppdrag att ta emot en sådan redovisning. Lag (1994:1433).

Gemensamma bestämmelser

3 § Förmyndare, gode män och förvaltare skall omsorgsfullt fullgöra sina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar den enskilde. Lag (1994:1433).

4 § Den enskildes medel skall i skälig omfattning användas för hans eller hennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål skall placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning.

Närmare bestämmelser om hur förvaltningen skall skötas finns i 13-15 kap. Lag (1994:1433).

5 § Förmyndare, gode män och förvaltare skall fortlöpande föra räkenskaper över sin förvaltning och göra anteckningar om sina åtgärder i övrigt. Föräldrar är dock skyldiga att föra räkenskaper och göra anteckningar endast i den utsträckning som kan anses behövlig med hänsyn till egendomens omfattning och omständigheterna i övrigt. Lag (1994:1433).

6 § Förmyndare, gode män och förvaltare skall se till att pengar och värdepapper som tillhör den enskilde förvaras så att de inte sammanblandas med tillgångar som ställföreträdaren annars förvaltar.

Om den enskilde äger värdehandlingar eller annars har rättigheter på grund av sådana handlingar, svarar förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren för att behövliga registreringar och anmälningar görs. Lag (1994:1433).

7 § I viktiga frågor skall förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra den

omyndige, om den omyndige har fyllt sexton år, samt den omyndiges make eller sambo.

Gode män och förvaltare har motsvarande skyldigheter i förhållande till den enskilde samt den enskildes make eller sambo. Om betydelsen av samtycke i vissa fall från den som har god man finns bestämmelser i [11 kap. 5 §](#). Lag (1994:1433).

8 § Uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan en omyndig och förmyndaren, förmyndarens make eller sambo eller någon som förmyndaren företräder, har förmyndaren inte rätt att företräda den omyndige. Har syskon samma förmyndare, får förmyndaren dock företräda de omyndiga vid arvskifte mellan dem, om de inte har inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda den enskilde, om det uppstår en fråga om rättshandling eller rättegång mellan den enskilde å ena sidan och den gode mannen eller förvaltaren, hans eller hennes make eller sambo eller någon som han eller hon företräder å den andra sidan.

Om en förmyndare, god man eller förvaltare har slutit avtal i strid med [första eller andra stycket](#), tillämpas [9 kap. 7 § första stycket](#) i fråga om återbärings- och ersättningskyldighet. Lag (1994:1433).

Överförmyndarens tillsyn

9 § Förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet står under överförmyndarens tillsyn.

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att lämna överförmyndaren de upplysningar om sin verksamhet som överförmyndaren begär. Lag (1994:1433).

Avtal utan överförmyndarens samtycke

10 § Om en förmyndare, god man eller förvaltare har ingått avtal för den enskildes räkning utan att inhämta samtycke från överförmyndaren, trots att samtycke krävs enligt [13-15 kap.](#), får motparten inte frånträda avtalet, om förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren begär överförmyndarens samtycke inom en månad från det att avtalet ingicks och något annat förbehåll inte har gjorts. Om överförmyndaren inte lämnar sitt samtycke, får motparten frånträda avtalet, om inte något annat har överenskommit.

Om en förmyndare, god man eller förvaltare har ingått ett avtal som innebär skuldsättning för den enskilde utan att inhämta samtycke som krävs enligt [13 kap. 12 § första stycket 1](#) eller [14 kap. 13 § första stycket 1](#), får motparten inte heller frånträda avtalet sedan det har blivit fullgjort. Lag (2008:910).

11 § Om ett avtal som avses i [10 §](#) inte blir gällande, tillämpas [9 kap. 7 § första stycket](#) i fråga om återbärings- och ersättningskyldighet. Lag (1994:1433).

Flera förmyndare, gode män eller förvaltare

12 § Om en persons egendom skall förvaltas av fler än en förmyndare, god man eller förvaltare, skall ställföreträdarna utöva förvaltningen gemensamt. Överförmyndaren kan dock besluta att förvaltningen av tillgångarna skall fördelas på visst sätt mellan ställföreträdarna eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en av dem ensam. I samband med att rätten förordnar en ställföreträdare kan även rätten meddela ett sådant beslut.

Om de som utövar förvaltningen gemensamt inte kan enas om en viss åtgärd, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Om det är fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om det finns delade meningar. Överförmyndaren skall dock ge alla dem som har del i förvaltningen tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken. Lag (1994:1433).

Ställande av säkerhet

13 § Om överförmyndaren finner skäl till det, skall förmyndare, gode män eller

förvaltare ställa säkerhet för den förvaltade egendomen. Överförmyndaren prövar säkerheten och bestämmer hur den skall förvaras. I övrigt tillämpas [2 kap. 25 § utsökningsbalken](#). Lag (1994:1433).

Skadestånd

14 § Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att ersätta skada som de uppsåtligt eller av vårdslöshet har orsakat den enskilde.

Om flera förmyndare, gode män eller förvaltare är ansvariga, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter vars och ens grad av vållande. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder. Lag (1994:1433).

15 § Talan om ersättning enligt [14 §](#) ska väckas inom tre år från det att handlingar som anges i [16 kap. 8 §](#) har lämnats över till den som är behörig att ta emot redovisning för förvaltningen. Om talan inte väcks inom nämnda tid, är talerätten förlorad. Detta gäller inte, om ställföreträdaren har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande. Lag (2008:910).

Arvode och ersättning för utgifter

16 § Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Överförmyndaren bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall betalas med medel som tillhör den enskilde.

Om det inte finns särskilda skäl för något annat, skall arvode och ersättning för utgifter, inklusive de avgifter och skatter som utgår på dem, betalas med den enskildes medel i den mån hans eller hennes beräknade inkomst under det år när uppdraget utförs överstiger 2,65 gånger prisbasbeloppet enligt lagen ([1962:381](#)) om allmän försäkring eller hans eller hennes tillgångar under samma år överstiger två gånger prisbasbeloppet.

Arvode och ersättning för utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo skall betalas med dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

Arvode och ersättning för utgifter som inte skall betalas med den enskildes eller dödsboets medel skall betalas av kommunen. Lag (2006:557).

17 § Föräldrar som är förmyndare har, om det finns särskilda skäl, rätt till arvode med anledning av förvaltningen av den omyndiges egendom. De har också rätt till ersättning för utgifter som har varit skäligen påkallade av förvaltningen.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Beloppen skall betalas med den omyndiges medel eller, om det gäller dödsboförvaltning, med dödsboets tillgångar. Lag (1994:1433).

13 kap. Föräldrars förmyndarförvaltning

Föräldrars rådighet

1 § När en omyndigs föräldrar är förmyndare, bestämmer de hur tillgångar som står under deras förvaltning skall användas eller placeras, om inte annat följer av denna balk eller annan författning.

Om en av föräldrarna till följd av frånvaro eller sjukdom eller av någon annan orsak är förhindrad att ta del i sådana beslut om förvaltningen som inte kan skjutas upp utan olägenhet, bestämmer den andra föräldern ensam. Denna förälder får dock inte ensam fatta beslut av ingripande betydelse, om inte den omyndiges bästa uppenbarligen kräver det.

Om endast en av föräldrarna är förmyndare, gäller bestämmelserna om föräldrar honom eller henne.

I fråga om vård av en omyndigs rätt i dödsbo eller annat oskiftat bo gäller

bestämmelserna i 15 kap. Lag (1994:1433).

Kontroll av förvaltningen av viss egendom

2 § När värdet på en omyndigs tillgångar, som skall förvaltas av föräldrarna, genom arv, gåva, värdestegring eller på något annat sätt har kommit att överstiga åtta gånger gällande basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, tillämpas bestämmelserna i [3-7 §§](#) för förvaltningen.

Dessa bestämmelser gäller även egendom som, under villkor om att förvaltningen av den skall stå under överförmyndarens kontroll (särskild överförmyndarkontroll), har tillfallit den omyndige

1. genom arv eller testamente,
2. genom gåva, under förutsättning att givaren skriftligen har anmält gåvan till överförmyndaren, eller
3. genom förmånstagarförordnande vid försäkring med anledning av dödsfall eller vid pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Med egendom som anges i [andra stycket](#) jämställs egendom som har trätt i stället för sådan egendom samt avkastning av egendomen. Lag (1994:1433).

3 § Inom en månad efter det att värdet på en omyndigs tillgångar överstigit det belopp som anges i [2 § första stycket](#) skall föräldrarna ge in en förteckning över den omyndiges egendom till överförmyndaren.

Har egendom tillfallit en omyndig med villkor om särskild överförmyndarkontroll enligt [2 § andra stycket](#), skall föräldrarna ge in en förteckning över egendomen till överförmyndaren inom en månad därefter.

Förteckningarna skall avges på heder och samvete. Lag (1994:1433).

4 § Andra värdehandlingar än sådana som nämns i [5 § första stycket](#) skall säljas och fordringar drivas in så snart det lämpligen kan ske, om det inte är till fördel för den omyndige att värdehandlingarna behålls eller att fordringarna förblir utestående.

Annan lös egendom än som nu har nämnts och som inte omfattas av [10 §](#) skall säljas vid en lämplig tidpunkt, om inte egendomen är till nytta eller har särskilt värde för den omyndige eller den omyndiges familj eller egendomen av någon annan särskild anledning bör behållas. Lag (1994:1433).

5 § Den omyndiges tillgångar får utan samtycke av överförmyndaren placeras i

1. skuldförbindelser som har utfärdats eller garanterats av stat eller kommun,
2. skuldförbindelser som har utfärdats av Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypotekskassan eller av en bank eller av ett kreditmarknadsföretag enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller av ett utländskt bankföretag eller ett annat utländskt kreditinstitut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för banker eller andra kreditinstitut här i landet, med undantag för förlagsbevis eller andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare, eller
3. andelar i en värdepappersfond som avses i lagen (2004:46) om investeringsfonder eller i ett utländskt fondföretag som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersfonder här i landet.

Den omyndiges tillgångar får vidare utan överförmyndarens samtycke lånas ut mot säkerhet av panträtt på grundval av inteckning i fast egendom inom sextio procent av det senast fastställda taxeringsvärdet. Lag (2004:300).

6 § Om överförmyndaren samtycker till det, får den omyndiges tillgångar placeras i aktier och även i övrigt placeras på något annat sätt än som anges i [5 §](#).

I fråga om köp av fast egendom m.m. finns bestämmelser i [10 §](#). Lag (1994:1433).

7 § Pengar som inte placeras enligt [5](#), [6](#) eller [10 §](#) och som inte heller omedelbart behöver användas ska göras räntebärande genom att sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag. I anslutning till en placering enligt [5](#) eller [6 §](#) får pengar dock föras över till ett konto hos ett värdepappersbolag, även om någon ränta

inte är avtalad. Lag (2008:910).

Bankmedel

8 § Pengar som har satts in hos bank eller kreditmarknadsföretag enligt [16 kap. 11 §](#) eller med uppgift till banken eller kreditmarknadsföretaget om att de skall stå under särskild överförmyndarkontroll får inte tas ut utan överförmyndarens samtycke. Lag (2004:422).

Upphävande av eller lättnader i kontrollen

9 § Överförmyndaren ska besluta att bestämmelserna i 4-7 §§ inte längre ska tillämpas, om värdet på den omyndiges tillgångar har kommit att sjunka till ett belopp som understiger fyra gånger gällande prisbasbelopp enligt lagen ([1962:381](#)) om allmän försäkring och det inte finns särskild anledning att låta kontrollen fortgå.

Ett beslut enligt [första stycket](#) gäller inte egendom som har tillfallit den omyndige under villkor om särskild överförmyndarkontroll.

Om det med hänsyn till föräldrarnas och den omyndiges förhållanden eller i övrigt finns särskilda skäl, får överförmyndaren helt eller delvis besluta om undantag från [3-7 §§](#). Lag (2008:910).

Fast egendom m.m.

10 § För den omyndiges räkning får föräldrar endast med överförmyndarens samtycke

1. genom köp, byte eller gåva förvärva fast egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom, om det inte gäller övertagande av hyresrätt till en bostadslägenhet,
2. ingå avtal om nyttjanderätt till någon annans fasta egendom, om det inte gäller hyra av en bostadslägenhet eller en tillfällig upplåtelse av ringa ekonomisk betydelse,
3. sälja eller byta bort fast egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom, om det inte gäller byte av en bostadslägenhet, eller
4. låta inteckna, hyra ut eller på något annat sätt med nyttjanderätt upplåta fast egendom eller tomträtt.

Samtycke till en åtgärd som avses i [första stycket 1 eller 2](#) skall lämnas, om inte förvärvet eller avtalet kan anses olämpligt med hänsyn till egendomens natur, den omyndiges ålder och framtida behov eller andra omständigheter.

Samtycke till en åtgärd som avses i [första stycket 3 eller 4](#) får lämnas endast om åtgärden är lämplig med hänsyn till egendomens natur samt den omyndiges ålder, framtida behov och samlade tillgångar.

Bestämmelserna om nyttjanderätt gäller även i fråga om servitut och rätt till elektrisk kraft, om rättigheten har upplåtits genom avtal.

Samtycke enligt denna paragraf gäller under sex månader från det att samtycket lämnades. Lag (1994:1433).

Bortgivande av egendom

11 § Föräldrar får inte ge bort den omyndiges egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den omyndiges ekonomiska villkor.

Med överförmyndarens samtycke får föräldrar använda den omyndiges inkomster till understöd åt anhöriga eller andra som står den omyndige nära. Lag (1994:1433).

Upptagande av lån m.m.

12 § För den omyndiges räkning får föräldrar endast med överförmyndarens samtycke

1. ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den omyndige sätts i skuld,
2. ingå borgensförbindelse, eller

3. ställa den omyndiges egendom som säkerhet för den omyndiges eller någon annans förbindelse.

Är det fråga om åtgärder enligt [första stycket](#) som faller inom ramen för en rörelse som föräldrarna med överförmyndarens samtycke driver för den omyndiges räkning, behövs samtycke endast i fråga om pantsättning av fast egendom eller tomträtt. Samtycke behövs inte i fråga om statliga lån som tas upp för att ge den omyndige hjälp till utbildning eller bosättning.

Samtycke får lämnas endast om åtgärden behövs för att trygga den omyndiges övriga egendom eller kan anses nödvändig för den omyndiges utbildning eller uppehälle eller om det annars finns särskilda skäl för åtgärden. Lag (2008:910).

Rörelse

13 § Föräldrar får inte låta den som är under sexton år driva rörelse.

Om den omyndige har fyllt sexton år, får föräldrarna endast med överförmyndarens samtycke låta honom eller henne driva en rörelse som medför bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen ([1999:1078](#)). Utan överförmyndarens samtycke får föräldrarna inte själva driva en sådan rörelse för den omyndiges räkning. Samtycke får lämnas endast om den omyndiges ekonomiska och personliga förhållanden är sådana att det med beaktande av rörelsens art är lämpligt att samtycke ges. Lag (1999:1080).

Redovisning av viss egendom

14 § Föräldrar skall före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som avses i [2 §](#) samt sådan egendom som omfattas av bestämmelserna om samtycke enligt [10 §](#). Årsräkningen skall avges på heder och samvete.

I årsräkningen skall anges

1. egendomen och dess värde vid början och slutet av den tid som räkningen avser,
2. skulder som hänför sig till egendomen vid samma tidpunkter, och
3. inkomster av egendomen och utgifter som har betalats med egendomen eller dess avkastning. Lag (1994:1433).

15 § Har den omyndige fyllt arton år eller har föräldrarna dessförinnan entledigats som förmyndare, skall de inom en månad därefter lämna en sluträkning till överförmyndaren beträffande egendom som avses i [2 §](#) samt sådan egendom som omfattas av bestämmelserna om samtycke enligt [10 §](#). Sluträkning skall vidare lämnas inom en månad när ett villkor enligt [2 § andra stycket](#) om särskild överförmyndarkontroll återkallats eller överförmyndaren enligt [9 § första stycket](#) beslutat att överförmyndarkontrollen skall upphöra.

Sluträkningen skall innehålla en redogörelse för förvaltningen under det löpande året fram till dess att förmyndarskapet upphörde, villkoret om särskild överförmyndarkontroll återkallades eller överförmyndaren beslutade att kontrollen skulle upphöra. Räkningen skall avges på heder och samvete.

Vad som sägs om årsräkning i [14 § andra stycket](#) gäller också i fråga om sluträkning. Lag (1994:1433).

16 § Om det med hänsyn till föräldrarnas och den omyndiges förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får överförmyndaren befria föräldrarna från skyldigheten att lämna årsräkning eller sluträkning eller besluta att sådana räkningar får lämnas i förenklad form. I fråga om årsräkning får beslut meddelas för ett visst år eller tills vidare. Lag (1994:1433).

17 § Anmäler föräldrarna att de är förhindrade att inom föreskriven tid lämna förteckning enligt [3 §](#), årsräkning eller sluträkning till överförmyndaren, kan överförmyndaren bestämma ny tid för avlämnandet. Lag (1994:1433).

Särskilda beslut av överförmyndaren i vissa fall

18 § Överförmyndaren får förelägga föräldrarna att i årsräkning eller på annat sätt

redogöra för sin förvaltning utöver vad som följer av [14](#) och [15 §§](#), om den omyndige begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Lag (1994:1433).

19 § Om det av någon särskild anledning behövs för att trygga förvaltningen, får överförmyndaren

1. besluta att [3-7 §§](#) ska tillämpas även i andra fall än som följer av [2 §](#),
2. begränsa möjligheten att ta ut pengar som har satts in hos bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersbolag, utöver vad som följer av [8 §](#),
3. besluta att värdehandlingar ska förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut enligt lagen ([2007:528](#)) om värdepappersmarknaden eller ett motsvarande utländskt institut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersinstitut i Sverige,
4. genom meddelande till en central värdepappersförvarare, den som för ett register enligt [4 kap. 11 §](#) lagen ([2004:46](#)) om investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i investeringsfonder, begränsa föräldrars möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras enligt lagen ([1998:1479](#)) om kontoföring av finansiella instrument eller som avses i lagen om investeringsfonder, och
5. genom meddelande till den som ska betala pengar till den omyndige besluta att pengarna ska sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag.

Meddelas beslut enligt [första stycket 3](#), ska föräldrarna träffa avtal med ett värdepappersinstitut på villkor som överförmyndaren har godkänt.

Ett värdepappersinstitut är skyldigt att träffa ett sådant avtal om förvaring och förvaltning som avses i [andra stycket](#). Avtalet får inte träffas på sämre villkor än de som värdepappersinstitutet erbjuder andra enskilda personer vid samma typ av avtal. Lag (2008:910).

Vissa åtgärder vid förvaltningens upphörande

20 § Om föräldrarnas förvaltning upphör därför att barnet har blivit myndigt, skall föräldrarna genast överlämna de förvaltade tillgångarna till honom eller henne. Om föräldrarnas förvaltning upphör därför att någon annan skall överta förvaltningen, skall föräldrarna genast överlämna de förvaltade tillgångarna till denna person. Lag (1994:1433).

21 § När föräldrarnas förvaltning upphör, skall de hålla sina räkenskaper och övriga handlingar som rör förvaltningen tillgängliga för granskning. Om det behövs, skall överförmyndaren bestämma tid och plats för en sådan granskning.

Sedan tiden för att väcka talan enligt [12 kap. 15 §](#) har gått ut eller, om talan har väckts, det finns en dom i ersättningsfrågan som vunnit laga kraft, skall räkenskaper och övriga handlingar som rör förvaltningen lämnas över till den som är behörig att ta emot redovisning över förvaltningen. Lag (1994:1433).

Föräldrars död eller konkurs

22 § Dör en av föräldrarna, skall dödsboet svara för att den omyndiges egendom redovisas och åtgärder vid förvaltningens upphörande vidtas enligt detta kapitel, om inte förvaltningen skall skötas av den andra föräldern. Vad som nu har sagts om dödsbo gäller konkursförvaltaren, om en av föräldrarna försätts i konkurs. Lag (1994:1433).

14 kap. Förordnade förmyndares, gode mäns och förvaltares vård av egendom

Förteckningar över egendom

1 § Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare skall inom två månader efter förordnandet lämna en förteckning till överförmyndaren över den egendom som de förvaltar. Förteckningen skall avges på heder och samvete.

En förteckning som lämnas av en god man som har förordnats enligt [11 kap. 1 §](#) behöver endast ta upp den lösa egendom som den gode mannen har tagit

hand om.

Skyldigheten att lämna en förteckning gäller inte vid byte av förordnad förmyndare, god man eller förvaltare.

I fråga om bevakning av någons rätt i dödsbo eller annat oskiftat bo gäller bestämmelserna i 15 kap. Lag (1994:1433).

2 § Har rätten beslutat att utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, skall den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet lämna en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget. Förteckningen skall avgas på heder och samvete. Lag (1994:1433).

Förvaltning av egendom

3 § I fråga om egendom som står under en förordnad förmyndares, god mans eller förvaltares förvaltning gäller 4 [11 §§](#). Lag (1994:1433).

4 § Andra värdehandlingar än sådana som nämns i [5 § första stycket](#) ska säljas och fordringar drivs in så snart det lämpligen kan ske, om det inte är till fördel för den enskilde att värdehandlingarna behålls eller att fordringarna förblir utestående.

Annan lös egendom som inte omfattas av [11 §](#) ska säljas vid en lämplig tidpunkt, om inte egendomen är till nytta eller har särskilt värde för den enskilde eller den enskildes familj eller egendomen av någon annan särskild anledning bör behållas. Lag (2008:910).

5 § Den enskildes tillgångar får utan samtycke av överförmyndaren placeras i

1. skuldförbindelser som har utfärdats eller garanterats av stat eller kommun,
2. skuldförbindelser som har utfärdats av Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska Skeppshypotekskassan eller av en bank eller av ett kreditmarknadsföretag enligt lagen ([2004:297](#)) om bank- och finansieringsrörelse eller av ett utländskt bankföretag eller ett annat utländskt kreditinstitut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för banker eller andra kreditinstitut här i landet, med undantag för förlagsbevis eller andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare, eller
3. andelar i en värdepappersfond som avses i lagen ([2004:46](#)) om investeringsfonder eller i ett utländskt fondföretag som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersfonder här i landet.

Den enskildes tillgångar får vidare utan överförmyndarens samtycke lånas ut mot säkerhet av panträtt på grundval av inteckning i fast egendom inom sextio procent av det senast fastställda taxeringsvärdet. Lag (2004:300).

6 § Om överförmyndaren samtycker till det, får den enskildes tillgångar placeras i aktier och även i övrigt placeras på något annat sätt än som anges i [5 §](#).

I fråga om köp av fast egendom m.m. finns bestämmelser i [11 §](#). Lag (1994:1433).

7 § Pengar som inte placeras enligt [5](#), [6](#) eller [11 §](#) och inte heller omedelbart behöver användas ska göras räntebärande genom att sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag. I anslutning till en placering enligt [5](#) eller [6 §](#) får pengar dock föras över till ett konto hos ett värdepappersbolag, även om någon ränta inte är avtalad. Lag (2008:910).

8 § Pengar som har satts in hos bank eller kreditmarknadsföretag får tas ut endast efter samtycke från överförmyndaren.

Samtycke krävs dock inte vid uttag av

1. ränta som är upplupen under innevarande och föregående år, eller
2. pengar som behöver hållas tillgängliga för den enskildes uppehälle eller vården av hans eller hennes egendom om den förordnade förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren vid insättningen gjort förbehåll om att de får tas ut utan överförmyndarens samtycke. Lag (2008:910).

9 § Har upphävts genom lag (2008:910).

10 § Om det finns särskilda skäl, får överförmyndaren helt eller delvis besluta om undantag från [4-8 §§](#). Lag (2008:910).

Fast egendom m.m.

11 § För den enskildes räkning får en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare endast med överförmyndarens samtycke

1. genom köp, byte eller gåva förvärva fast egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom, om det inte gäller övertagande av hyresrätt till en bostadslägenhet,
2. ingå avtal om nyttjanderätt till någon annans fasta egendom, om det inte gäller hyra av en bostadslägenhet eller en tillfällig upplåtelse av ringa ekonomisk betydelse,
3. sälja eller byta bort fast egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom, om det inte gäller byte av en bostadslägenhet, eller
4. låta inteckna, hyra ut eller på något annat sätt med nyttjanderätt upplåta fast egendom eller tomträtt.

Samtycke till en åtgärd som avses i [första stycket](#) 1 eller 2 skall lämnas, om inte förvärvet eller avtalet kan anses olämpligt med hänsyn till egendomens natur eller andra omständigheter.

Samtycke till en åtgärd som avses i [första stycket](#) 3 eller 4 får lämnas endast om åtgärden är lämplig med hänsyn till egendomens natur samt den enskildes behov och samlade tillgångar.

Bestämmelserna om nyttjanderätt gäller även i fråga om servitut och rätt till elektrisk kraft, om rättigheten har upplåtits genom avtal.

Samtycke enligt denna paragraf gäller under sex månader från det att samtycket lämnades. Lag (1994:1433).

Bortgivande av egendom

12 § En förordnad förmyndare, god man eller förvaltare får inte ge bort den enskildes egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den enskildes ekonomiska villkor.

Med överförmyndarens samtycke får den enskildes inkomster användas till understöd åt anhöriga eller andra som står den enskilde nära. Lag (1994:1433).

Upptagande av lån m.m.

13 § För den enskildes räkning får en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare endast med överförmyndarens samtycke

1. ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den enskilde sätts i skuld,
2. ingå borgensförbindelse, eller
3. ställa den enskildes egendom som säkerhet för den enskildes eller någon annans förbindelse.

Är det fråga om åtgärder enligt [första stycket](#) som faller inom ramen för en rörelse som ställföreträdaren med överförmyndarens samtycke driver för den enskildes räkning, behövs samtycke endast i fråga om pantsättning av fast egendom eller tomträtt. Samtycke behövs inte i fråga om statliga lån som tas upp för att ge den enskilde hjälp till utbildning eller bosättning.

Samtycke får lämnas endast om åtgärden behövs för att trygga den enskildes övriga egendom eller kan anses nödvändig för hans eller hennes utbildning eller uppehälle eller om det annars finns särskilda skäl för åtgärden. Lag (2008:910).

Rörelse

14 § En god man eller förvaltare får endast med överförmyndarens samtycke låta den enskilde driva en rörelse som medför bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen ([1999:1078](#)). Utan överförmyndarens samtycke får den gode mannen eller förvaltaren inte driva en sådan rörelse för den enskildes räkning. Samtycke får lämnas endast om den enskildes ekonomiska och personliga förhållanden är sådana att det med beaktande av rörelsens art är lämpligt att samtycke ges.

I fråga om förordnade förmyndare tillämpas [13 kap. 13 §](#). Lag (1999:1080).

Redovisning av förvaltd egendom

15 § Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare skall före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som har stått under ställföreträdarens förvaltning. Årsräkningen skall avges på heder och samvete.

I årsräkningen skall anges den enskildes tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid som räkningen avser. Vidare skall en sammanställning göras av inkomster och utgifter under nämnda tid. Av årsräkningen skall särskilt framgå hur mycket som har använts för den enskildes uppehälle eller nytta i övrigt. Lag (1994:1433).

16 § Överförmyndaren får besluta att en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare i särskild ordning skall redogöra för den del av den enskildes tillgångar och skulder som inte omfattas av ställföreträdarens förvaltning, i den mån tillgångarna och skulderna är kända för ställföreträdaren. Lag (1994:1433).

17 § En god man skall hålla överförmyndaren underrättad om sådana åtgärder från den enskildes sida som kan påverka den gode mannens förvaltningsansvar i mera betydande omfattning. Lag (1994:1433).

18 § Om en förordnad förmyndares, god mans eller förvaltares uppdrag har upphört, skall den som frånträder uppdraget inom en månad därefter lämna en sluträkning till överförmyndaren beträffande egendom som har stått under hans eller hennes förvaltning. Sluträkningen skall innehålla en redogörelse för förvaltningen under det löpande året fram till dess att ställföreträdarskapet upphörde. Räkningen skall avges på heder och samvete.

Vad som sägs om årsräkning i [15 § andra stycket](#) gäller också i fråga om sluträkning.

Om rätten har inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, skall sluträkning lämnas för den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Om ett godmanskap enligt [11 kap. 1 §](#) upphör innan tiden för avgivande av årsräkning eller sluträkning som rör förmyndarskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall redogörelse för förvaltningen lämnas av förmyndaren även för den tid godmanskapet har varat. Lag (1994:1433).

19 § Om det med hänsyn till ställföreträdarens och den enskildes förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får överförmyndaren befria ställföreträdaren från skyldigheten att lämna årsräkning eller sluträkning eller besluta att sådana räkningar får lämnas i förenklad form. I fråga om årsräkning får beslut meddelas för ett visst år eller tills vidare. Lag (1994:1433).

20 § Anmäler en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare att han eller hon är förhindrad att inom föreskriven tid lämna förteckning enligt [1](#) eller [2 §](#), årsräkning eller sluträkning till överförmyndaren, kan överförmyndaren bestämma ny tid för avlämnandet. Lag (1994:1433).

Särskilda beslut av överförmyndaren i vissa fall

21 § Om det behövs för att trygga förvaltningen, får överförmyndaren

1. begränsa möjligheten att ta ut pengar som har satts in hos bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersbolag, utöver vad som följer av [8 §](#),
2. besluta att värdehandlingar ska förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut enligt lagen ([2007:528](#)) om värdepappersmarknaden eller ett motsvarande utländskt institut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersinstitut i Sverige,
3. genom meddelande till den som ska betala pengar till den enskilde besluta att pengarna ska sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag, och

4. genom meddelande till en central värdepappersförvarare, den som för ett register enligt [4 kap. 11 §](#) lagen (2004:46) om investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i investeringsfonder, begränsa ställföreträdarens möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument eller som avses i lagen om investeringsfonder.

Meddelas beslut enligt [första stycket 2](#), ska ställföreträdaren träffa avtal med ett värdepappersinstitut på villkor som överförmyndaren har godkänt.

Ett värdepappersinstitut är skyldigt att träffa ett sådant avtal om förvaring och förvaltning som avses i [andra stycket](#). Avtalet får inte träffas på sämre villkor än de som värdepappersinstitutet erbjuder andra enskilda personer vid samma typ av avtal. Lag (2008:910).

Vissa åtgärder vid förvaltningens upphörande

22 § När en förordnad förmyndares, god mans eller förvaltares uppdrag upphör, skall han eller hon genast lämna över de förvaltade tillgångarna till den enskilde eller, om någon annan skall överta förvaltningen, till denna person. Lag (1994:1433).

23 § När en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare frånträder sitt uppdrag, skall han eller hon hålla sina räkenskaper och övriga handlingar som rör förvaltningen tillgängliga för granskning. Om det behövs, skall överförmyndaren bestämma tid och plats för en sådan granskning.

Sedan tiden för att väcka talan enligt [12 kap. 15 §](#) har gått ut eller, om talan har väckts, det finns en dom i ersättningsfrågan som vunnit laga kraft, skall räkenskaper och övriga handlingar som rör förvaltningen lämnas över till den som är behörig att ta emot redovisning över förvaltningen. Lag (1994:1433).

Ställföreträdarens död eller konkurs

24 § Om en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare dör, skall dödsboet svara för att den enskildes egendom redovisas och åtgärder vid förvaltningens upphörande vidtas enligt detta kapitel. Försätts ställföreträdaren i konkurs, skall konkursförvaltaren fullgöra dessa uppgifter. Lag (1994:1433).

15 kap. Vård av rätt i dödsbo, m.m.

Allmänna bestämmelser

1 § Har en omyndig del i ett dödsbo eller något annat oskiftat bo, skall förmyndaren vårda den omyndiges rätt i boet enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Bestämmelserna gäller också i fråga om god man och förvaltare, om den som han eller hon företräder har del i ett bo och vården av den enskildes rätt som delägare omfattas av uppdraget.

Är den enskilde ensam delägare eller har samtliga delägare samma förmyndare, god man eller förvaltare och förvaltas boet av ställföreträdaren, gäller i stället 13 eller 14 kap. Lag (1994:1433).

Tidpunkt för bodelning och skifte

2 § Ingås inte avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo eller upphör ett sådant avtal att gälla, skall förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren se till att bodelning och skifte med anledning av dödsfall förrättas så snart som möjligt.

Skall bodelning ske av någon annan anledning än dödsfall, skall förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren se till att bodelning förrättas så snart som möjligt. Lag (1994:1433).

3 § Skiftas inte ett dödsbo inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades och har avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo inte heller ingåtts, skall förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren inom denna tid lämna en redogörelse till överförmyndaren om anledningen till att dödsboet inte har skiftats.

En sådan redogörelse skall därefter och till dess att dödsboet har skiftats eller ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts lämnas var sjätte månad, om inte överförmyndaren bestämmer någon annan tid. Lag (1994:1433).

Ställföreträdares deltagande i förvaltningen

4 § En förmyndare, god man eller förvaltare som för den enskildes räkning deltar i en rättshandling vid dödsboförvaltning skall inhämta överförmyndarens samtycke till rättshandlingen i den utsträckning som gäller vid förvaltning enligt [13](#) eller [14 kap.](#)

Mot borgenärer i dödsboet och andra vars rätt är beroende av utredningen är ställföreträdaren ansvarig enligt [ärvdabalkens](#) regler om dödsbodeläggares ansvar. Lag (1994:1433).

Fördelning av egendom vid bodelning och skifte

5 § En förmyndare, god man eller förvaltare som tar del i en bodelning eller ett skifte för den enskildes räkning skall inhämta överförmyndarens samtycke till egendomens fördelning.

En förmyndare, god man eller förvaltare får endast med överförmyndarens samtycke överlåta den enskildes andel i boet. Lag (1994:1433).

Avstående från arv eller testamente

6 § En förmyndare, god man eller förvaltare får inte för den enskildes räkning avstå från arv eller testamente.

Om överförmyndaren samtycker till åtgärden, får dock arv avstås enligt [3 kap. 9 § ärvdabalken](#). Lag (1994:1433).

Avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo

7 § Avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo får ingås endast med överförmyndarens samtycke.

Överförmyndaren får häva ett avtal enligt [första stycket](#), om det är påkallat för att ta till vara den enskildes intressen. Om efterlevande make som själv har deltagit i avtalet och som samtidigt är ställföreträdare för den enskilde gifter om sig, skall han eller hon genast anmäla det till överförmyndaren. Lag (1994:1433).

8 § Ingås avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo, skall förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren före den 1 mars varje år i en årsuppgift till överförmyndaren redogöra för förvaltningen av boet under föregående år. Av årsuppgiften skall framgå boets behållna inkomst och dess sammanlagda tillgångar och skulder vid årets slut.

Anmäler förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren att det finns hinder mot att inom föreskriven tid lämna årsuppgift till överförmyndaren, kan överförmyndaren bestämma ny tid för avlämnandet. Lag (1994:1433).

Förrättande av bouppteckning i vissa fall

9 § Skall bodelning ske av annan anledning än dödsfall, är förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren skyldig att se till att bouppteckning förrättas så snart som möjligt. Kopia av bouppteckningen skall genast lämnas till överförmyndaren. Lag (1994:1433).

Försäljning av viss egendom

10 § Har egendom i dödsbo vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 § tillfallit Allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen ([1994:243](#)) om Allmänna arvsfonden. Lag (1994:1433).

16 kap. Tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet

Allmänna bestämmelser

1 § Överförmyndaren skall enligt bestämmelserna i detta kapitel utöva tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet.

Vid tillsynen skall överförmyndaren särskilt se till att den enskildes tillgångar i skälig omfattning används för hans eller hennes nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning.

Bestämmelser om val av överförmyndare m.m. finns i 19 kap. Lag (1994:1433).

Behörig överförmyndare

2 § Tillsynen utövas av överförmyndaren för den kommun där den som har förmyndare, god man eller förvaltare är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, utövas tillsynen av överförmyndaren för den kommun där den enskilde vistas.

Om god man har förordnats enligt [11 kap. 3 §](#) vid utredning av ett dödsbo, utövas tillsynen av överförmyndaren för den kommun där den avlidne hade sitt hemvist. Är det i övrigt fråga om godmanskap enligt [11 kap. 3 §](#), utövas tillsynen av överförmyndaren för den kommun där den gode mannen är folkbokförd.

Om det inte finns någon behörig överförmyndare enligt [första](#) och [andra styckena](#), utövas tillsynen av överförmyndaren för Stockholms kommun. Lag (2006:557).

Granskning av förvaltningen

3 § Överförmyndaren skall granska förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet med ledning av de förteckningar, årsräkningar, sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående förvaltningen som har lämnats.

Överförmyndaren eller den som överförmyndaren utser har rätt att gå igenom de räkenskaper och anteckningar som avses i [12 kap. 5 §](#) samt de värdehandlingar som ställföreträdaren förvarar med anledning av sitt uppdrag. Ställföreträdaren skall hålla dessa handlingar tillgängliga på tid och plats som överförmyndaren bestämmer. Lag (1994:1433).

4 § Överförmyndaren skall göra anteckning om verkställd granskning på förteckningar, årsräkningar, sluträkningar och handlingar enligt [15 kap. 3](#) och [8 §§](#). Lag (1994:1433).

Anmärkning mot förvaltningen

5 § Om överförmyndaren vid granskningen eller annars finner anledning att rikta anmärkning mot förvaltningen, skall ställföreträdaren ges tillfälle att yttra sig inom den tid som överförmyndaren bestämmer.

Om ett yttrande inte lämnas inom förelagd tid eller om överförmyndaren anser att yttrandet inte är tillfredsställande, skall anteckning om anmärkningen göras på den granskade handlingen. Överförmyndaren skall även genast pröva om beslut enligt någon bestämmelse i [13](#) eller [14 kap.](#) behöver meddelas eller om ställföreträdaren bör entledigas eller någon annan åtgärd vidtas. Ställföreträdaren skall underrättas om en sådan anteckning och om vidtagen åtgärd. Lag (1994:1433).

6 § Om en anmärkning som har antecknats enligt [5 §](#) innebär att ställföreträdaren kan bli skadeståndsskyldig gentemot den omyndige eller den som uppdraget avser, har ställföreträdaren rätt att väcka talan mot den enskilde om frihet från skadeståndsskyldighet. Lag (1994:1433).

Rätt att ta del av handlingar

7 § En omyndig som har fyllt sexton år och den som har god man eller förvaltare har rätt att ta del av de handlingar som rör ställföreträdarskapet och som förvaras hos överförmyndaren. En sådan rätt har också den enskildes make eller sambo och närmaste släktingar. Lag (1994:1433).

Överlämnande av handlingar vid granskningens slut

8 § Sedan överförmyndaren har granskat förmyndarens, gode mannens eller förvaltarens sluträkning, skall räkningen samt de förteckningar, årsräkningar och handlingar enligt [15 kap. 3](#) och [8 §§](#) som förvaras hos överförmyndaren lämnas över till den som är behörig att ta emot redovisning för förvaltningen.

Om ställföreträdaren inte är skyldig att lämna sluträkning när ställföreträdarskapet upphör, skall överförmyndaren lämna över de övriga handlingar som anges i [första stycket](#) till den som är behörig att ta emot redovisning för förvaltningen, om denna person eller den avgående ställföreträdaren begär det eller överförmyndaren har gjort anteckning om anmärkning enligt [5 §](#) på handlingen.

Om handlingar som avses i [första](#) eller [andra stycket](#) har lämnats till en ny ställföreträdare, skall denne inom två månader därefter återlämna handlingarna till överförmyndaren. Överförmyndaren skall skriftligen upplysa ställföreträdaren om denna skyldighet när handlingarna lämnas ut.

Om en ställföreträdarens förvaltning har godkänts av den enskilde eller av en ny ställföreträdare innan han eller hon har fått del av de handlingar som avses i [första](#) eller [andra stycket](#), är godkännandet utan verkan. Lag (1994:1433).

Inhämtande av yttrande m.m.

9 § Innan överförmyndaren tar ställning till om samtycke skall lämnas till en förvaltningsåtgärd av större vikt, skall den omyndige, om han eller hon har fyllt sexton år, eller den som har god man eller förvaltare samt den enskildes make eller sambo och närmaste släktingar beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsförlust.

Överförmyndaren får återkalla ett samtycke, om förutsättningar för samtycket inte längre finns. Lag (1994:1433).

10 § Socialnämnder och andra myndigheter är skyldiga att på begäran lämna överförmyndaren de uppgifter som behövs för överförmyndarens tillsynsverksamhet.

I lag och förordning finns särskilda bestämmelser om skyldighet för myndigheter att underrätta överförmyndaren om förhållanden av betydelse för dennes tillsynsverksamhet. Lag (2008:910).

10 a § En bank är skyldig att på begäran lämna överförmyndaren de uppgifter som behövs för överförmyndarens tillsynsverksamhet.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, centrala värdepappersförvarare, kontoförande institut, fondbolag, förvaringsinstitut, företag som driver inlåningsverksamhet enligt lagen ([2004:299](#)) om inlåningsverksamhet och utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige. Lag (2008:910).

Utbetalning till bank och underrättelse till överförmyndaren i vissa fall

11 § När en omyndig på grund av arv eller testamente har fått pengar till ett värde överstigande ett prisbasbelopp enligt lagen ([1962:381](#)) om allmän försäkring eller med villkor om särskild överförmyndarkontroll, ska den som ombesörjer utbetalningen från dödsboet för den omyndiges räkning sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att medlen inte får tas ut utan överförmyndarens tillstånd.

Vad som nu sagts om skyldighet att betala till bank eller kreditmarknadsföretag ska även gälla

1. försäkringsgivare vid utbetalning av försäkringsbelopp som den omyndige har rätt till,
2. pensionssparinstitut vid utbetalning enligt lagen ([1993:931](#)) om individuellt pensionssparande,
3. Brottsoffermyndigheten vid utbetalning av ersättning enligt brottsskadelagen ([1978:413](#)),
4. huvudman vid utbetalning av skadestånd enligt 14 a kap. 12 § skollagen ([1985:1100](#)), samt
5. myndighet som betalar ut ersättning med anledning av skadeståndsanspråk

mot staten.

Om betalningen avser en periodisk förmån, gäller skyldigheten att betala till bank eller kreditmarknadsföretag endast när den första utbetalningen görs.

När utbetalning enligt [första](#) eller [andra stycket](#) görs, ska den som ombesörjer utbetalningen genast göra anmälan till förmyndaren och överförmyndaren. En sådan anmälan ska också göras om en omyndig på grund av arv eller testamente har fått värdehandlingar till ett värde som överstiger i [första stycket](#) nämnt belopp eller med villkor om att värdehandlingarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Bestämmelserna i [första-fjärde styckena](#) gäller inte vid utbetalning av medel som den omyndige får förvalta själv. [Andra-fjärde styckena](#) gäller inte heller om utbetalning görs från försäkring som har tagits inom ramen för en rörelse.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller också vid betalning eller utgivande av värdehandlingar till någon för vilken det har förordnats god man med uppgift att förvalta egendom eller för vilken det har förordnats förvaltare. Lag (2008:910).

Överförmyndarens handläggning

12 § Överförmyndaren är skyldig att föra förteckningar och lägga upp akter samt expediera handlingar enligt föreskrifter som meddelas av regeringen. Lag (1994:1433).

Vite

13 § Överförmyndaren får vid vite förelägga en förmyndare, god man eller förvaltare att fullgöra sina skyldigheter enligt [3 § andra stycket](#) eller [8 § tredje stycket](#) i detta kapitel eller enligt [12 kap. 13 §](#), [13 kap. 3](#), [14](#), [15](#) eller [18 21 §](#), [14 kap. 1](#), [2](#), [15](#), [16](#), [18](#) eller [21 23 §](#) eller [15 kap. 3](#) eller [8 §](#). Innan vitesföreläggande beslutas, skall överförmyndaren skriftligen erinra ställföreträdaren om den skyldighet och de bestämmelser som finns och ge ställföreträdaren skälig tid att lämna en angiven handling eller rätta sig efter ett beslut.

Frågor om utdömning av vite prövas av tingsrätt. I fråga om föreläggande och utdömning av vite gäller i övrigt lagen ([1985:206](#)) om viten.

I anslutning till att vite döms ut får rätten förelägga nytt vite. Lag (1994:1433).

Utformning av förteckningar

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den närmare utformningen av ställföreträdarens förteckningar, årsräkningar och sluträkningar samt handlingar som avses i [15 kap. 3](#) och [8 §§](#). Lag (1994:1433).

17 kap. Har upphävts genom lag (1994:1433).

18 kap. Har upphävts genom lag (1988:1251).

19 kap. Om överförmyndare

1 § Överförmyndare väljas en för varje kommun, där ej annat följer av vad nedan stadgas.

2 § En kommun kan besluta att det i stället för överförmyndare skall finnas en överförmyndarnämnd. Vad som någon annanstans än i detta kapitel är föreskrivet om överförmyndare skall tillämpas på en sådan nämnd.

I [16 §](#) finns bestämmelser om gemensam överförmyndarnämnd för flera kommuner. Lag (2006:557).

3 § har upphävts genom lag (1974:1038).

4 § har upphävts genom lag (1974:1038).

5 § Överförmyndare skall väljas av kommunfullmäktige. För överförmyndare skall väljas en ersättare.

Ledamöter och ersättare i överförmyndarnämnden skall väljas av kommunfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte understiga tre.

Valet av ledamöter och ersättare i överförmyndarnämnden skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande, som motsvarar det tal som erhålls, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid ett sådant proportionellt val finns särskilda bestämmelser.

Om ersättarna i överförmyndarnämnden inte utses genom proportionellt val, skall också den ordning bestämmas i vilken ersättarna skall kallas till tjänstgöring.

Då valet av överförmyndare, ledamöter av överförmyndarnämnden eller ersättare förrättats, skall det genast anmälas till länsstyrelsen. Har val inte hållits i behörig tid, skall länsstyrelsen se till att valet hålls så snart det kan ske. Lag (1994:1433).

6 § har upphävts genom lag (1974:1038).

7 § Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum.

Avgår sådan ledamot i överförmyndarnämnd som har utsetts vid proportionellt val under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen bör inträda. Den ersättare som sålunda har inkallats tjänstgör under den tid som återstått för den avgångne. Avgår överförmyndare, ersättare för överförmyndare eller ledamot som ej har utsetts vid proportionellt val, anställs fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden. Lag (1994:1621).

8 § Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare skall ha rösträtt vid val av kommunfullmäktige och vara folkbokförda i kommunen och får inte vara i konkurs eller ha förvaltare.

Lagfaren tjänsteman vid tingsrätt får ej vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare inom domsagan, om ej regeringen för särskilt fall meddelat tillstånd därtill.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare än den som under de fyra senast förflutna åren fullgjort sådant uppdrag, den som uppnått sextio års ålder eller den som eljest uppgiver förhinder, vilket godkännes av kommunfullmäktige. Lag (1994:1621).

9 § En överförmyndare, en ledamot i överförmyndarnämnden eller en ersättare kan efter anmälan av länsstyrelsen entledigas av rätten, om det visar sig att han eller hon inte är lämplig. Lag (1994:1433).

10 § Om såväl överförmyndare som hans eller hennes ersättare är förhindrade att fullgöra sitt uppdrag, får länsstyrelsen förordna tillfällig vikarie. Lag (1994:1433).

11 § Bland ledamöterna i överförmyndarnämnd utse kommunfullmäktige en ordförande och en vice ordförande att tjänstgöra under den tid för vilken de blivit valda som ledamöter.

Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att inställa sig till sammanträde med överförmyndarnämnden, skall nämnden utse annan ledamot att för tillfället föra ordet. Lag (1974:1038).

12 § har upphävts genom lag (1986:1143).

13 § Om det framkommer skiljaktiga meningar i en överförmyndarnämnd i ett ärende enligt denna balk, tillämpas föreskrifterna i [16 kap. rättegångsbalken](#) om omröstning i tvistemål. I [19 §](#) förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om rätt att få en skiljaktig mening antecknad.

För varje beslut av en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd i ett ärende enligt denna balk skall finnas en handling av vilken framgår vem som har fattat beslutet, vem som har varit föredragande samt beslutets dag och dess innehåll.

Protokoll hos överförmyndare eller överförmyndarnämnd i annat ärende än enligt denna balk behöver ej upptaga annat än förteckning över dem som har deltagit i handläggningen samt beslutet i ärendet. Lag (1986:1143).

14 § Överförmyndarnämnden får uppdra åt en ledamot, en ersättare som har kallats till tjänstgöring eller en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövs att på nämndens vägnar avgöra vissa grupper av ärenden. Nämnden skall i sitt beslut ange vilka slag av ärenden som uppdraget omfattar. Överförmyndaren får på motsvarande sätt uppdra åt en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövs att avgöra ärenden på överförmyndarens vägnar.

En framställning eller ett yttrande till kommunfullmäktige får dock inte beslutas på något annat sätt än av nämnden samfällt eller av överförmyndaren själv. Detsamma gäller beslut enligt [11 kap. 20 §](#) att entlediga eller skilja en god man eller förvaltare från uppdraget och beslut att häva avtal om sammanlevnad i oskiftat bo eller att förelägga vite.

Finner den som fått ett uppdrag som avses i [första stycket](#) att samtycke, tillstånd, förordnande, upphörande eller entledigande i ett visst fall inte bör meddelas eller beslutas, eller anser han eller hon frågan tveksam, skall ärendet hänskjutas till nämnden eller överförmyndaren. Beslut i ett ärende enligt denna balk vilket har fattats på grund av ett uppdrag som avses i [första stycket](#) behöver inte anmälas för nämnden eller för överförmyndaren. Lag (1995:1362).

15 § I fråga om ersättning, arvode, pension och andra ekonomiska förmåner till överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare tillämpas föreskrifterna i 4 kap. 12 15 §§ kommunallagen ([1991:900](#)). Lag (1991:1649).

16 § Vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen ([1991:900](#)) gäller, med de avvikelser som följer av detta kapitel, också överförmyndarnämnd och i tillämpliga delar överförmyndare.

Kommuner får besluta att de skall ha en gemensam överförmyndarnämnd. Föreskrifter om en gemensam nämnd i [kommunallagen](#) gäller också en gemensam överförmyndarnämnd. Lag (2006:557).

17 § Länsstyrelsen ska utöva tillsyn över överförmyndares och överförmyndarnämnders verksamhet.

Länsstyrelsen ska

- med råd stödja överförmyndarna och överförmyndarnämnderna i deras verksamhet och därvid främja en enhetlig rättstillämpning, och
- se till att utbildningen av överförmyndarna, ledamöterna i överförmyndarnämnderna och ersättare är tillfredsställande. Lag (2008:910).

20 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om rättegången

1 § I mål om faderskap, föräldraskap enligt 1 kap. 9 §, vårdnad, boende, umgänge och underhåll tillämpas [14 kap. 17](#) och [18 §§ äktenskapsbalken](#).

Vid handläggning som sker enligt lagen ([1996:242](#)) om domstolsärenden består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Lag (2005:434).

2 § Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt [11 kap.](#) Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej kan delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl föreligger att förordna god man.

I ett ärende om anordnande av förvaltarskap eller utvidgning av ett förvaltarskaps omfattning, där den enskilde uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av handlingarna i ärendet, skall rätten förordna en god man enligt [11 kap.](#) att företräda den enskilde i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.

En god man som avses i [första](#) eller [andra stycket](#) skall samråda med den för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske. Lag (1994:1433).

2 a § I ett ärende om anordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarens omfattning, där det inte förordnats god man enligt [2 § andra stycket](#), skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarens verksamhet skall upphöra eller att dess omfattning skall inskränkas.

Rättegångsbiträde skall inte förordnas, om det är uppenbart att ett biträde inte behövs. Lag (1994:1433).

2 b § Den som har förordnats till god man enligt [2 §](#) eller rättegångsbiträde enligt [2 a §](#) har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden. Lag (1988:1251).

2 c § [Rättegångsbalkens](#) bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk. Lag (1988:1251).

3 § Rättens beslut angående förmyndarskap, godmanskap eller förvaltarens verksamhet får överklagas, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i saken. Den i vars ställe god man har förordnats enligt [11 kap. 2 § första](#) eller [andra stycket](#) får dock inte överklaga ett beslut om ett sådant förordnande.

Rättens beslut att förelägga vite enligt [16 kap. 13 § tredje stycket](#) får överklagas endast i samband med klagan över beslutet att döma ut vitet. Lag (1994:1433).

4 § Överförmyndarens samtycke till åtgärd beträffande en enskilds egendom får begäras endast av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren. Överförmyndarens beslut i ett sådant ärende får överklagas endast av ställföreträdaren. Överförmyndarens beslut enligt [9 kap. 3](#) eller [4 §](#), [13 kap. 18](#) eller [19 §](#) eller [14 kap. 21 §](#) får överklagas endast av ställföreträdaren eller av den enskilde, om han eller hon har fyllt sexton år.

Överförmyndarens beslut i sådana fall som avses i [12 kap. 12 § andra stycket](#) får inte överklagas.

Överförmyndarens beslut att förelägga vite enligt [16 kap. 13 §](#) får överklagas endast i samband med klagan över rättens beslut att döma ut vitet. Lag (1994:1433).

5 § Har upphävts genom lag (1994:1433).

6 § Överförmyndarens beslut i ett ärende enligt denna balk överklagas hos rätten. Lag (1994:1433).

7 § I mål eller ärende, där överförmyndaren fört talan, får rätten, när skäl föreligger, vid målets eller ärendets avgörande tillerkänna överförmyndaren ersättning av allmänna medel för det arbete han nedlagt på målets eller ärendets utförande samt för nödiga utgifter. Rätten prövar också huruvida ersättningen skall återgåldas av överförmyndarens motpart eller stanna på statsverket.

Överförmyndaren får anlita ombud i mål eller ärende där han för talan. Lag (1976:612).

8 § Ett beslut som överförmyndaren eller rätten meddelar i ett ärende om förmyndarskap, godmanskap eller förvaltarens verksamhet enligt denna balk gäller omedelbart även om beslutet överklagas. Detta gäller dock inte överförmyndarens beslut att häva avtal om sammanlevnad i oskiftat bo eller rättens beslut att döma ut vite. Lag (1994:1433).

9 § Har upphävts genom lag (2006:557).

10 § Har upphävts genom lag (1980:159).

11 § Beslut som tingsrätten har meddelat under rättegången i frågor som avses i [6 kap. 18 a § tredje stycket](#) eller [20 §](#), [7 kap. 15 §](#), [10 kap. 16](#) eller [17 §](#) eller [11 kap. 18 §](#) eller [23 § tredje stycket](#) skall överklagas särskilt. Lag (2006:458).

12 § Hovrättens dom eller slutliga beslut i mål om underhåll enligt [7 kap.](#) får inte

överklagas. Hovrätten får dock tillåta att domen eller beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt [54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken](#).

Första stycket första meningen gäller inte, om någon annan del av domen överklagas.

Hovrättens beslut i frågor som avses i [11 §](#) får aldrig överklagas. Detsamma gäller ärenden som först har handlagts av överförmyndaren. Lag (1989:354).

13-41 §§ har upphävts genom lag (1976:612).

21 kap. Om verkställighet av domar, beslut eller avtal om vårdnad, boende eller umgänge m.m.

Verkställighet av domar, beslut eller avtal

1 § Vid verkställighet skall barnets bästa komma i främsta rummet. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Verkställighet av en dom eller ett beslut om vårdnad, boende, umgänge eller överlämnande av barn söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sitt hemvist. Har domen eller beslutet inte vunnit laga kraft och är det inte särskilt medgivet att verkställighet ändå får ske, får rätten inte vidta åtgärder enligt [2-4 §§](#).

Verkställighet av avtal enligt [6 kap. 6 §](#), [14 a § andra stycket](#) och [15 a § tredje stycket](#) söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sitt hemvist. Vad som i detta kapitel föreskrivs om verkställighet av en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft gäller även ett sådant avtal.

Om en annan tingsrätt handlägger ett mål mellan samma parter om vårdnaden, boendet eller umgänget, får verkställighet också sökas hos den tingsrätten.

Om det inte finns någon annan behörig domstol, tas frågan om verkställighet upp av Stockholms tingsrätt. Lag (2006:458).

2 § Innan rätten beslutar om verkställighet, får den uppdra åt en ledamot eller suppleant i socialnämnden eller en tjänsteman inom socialtjänsten att verka för att den som har hand om barnet frivilligt skall fullgöra vad som åligger honom eller henne. Ett sådant uppdrag får även lämnas åt någon annan lämplig person.

Den som har fått ett uppdrag enligt [första stycket](#) skall inom den tid som rätten bestämmer lämna en redogörelse för de åtgärder som har vidtagits och vad som i övrigt har kommit fram. Tiden får inte sättas längre än två veckor. Rätten får dock förlänga tiden, om det finns förutsättningar för att nå en frivillig fullgörelse. Lag (2006:458).

3 § Beslutar rätten om verkställighet, får den även utan yrkande förelägga vite eller besluta att barnet skall hämtas genom polismyndighetens försorg. Hämtning får dock beslutas endast i de fall och under de förutsättningar som anges i [andra](#) och [tredje styckena](#).

Är det fråga om en dom eller ett beslut om vårdnad, boende eller överlämnande av barn, får rätten besluta om hämtning av barnet, om verkställighet annars inte kan ske eller om hämtning är nödvändig för att undvika att barnet lider allvarlig skada.

Är det fråga om en dom eller ett beslut om umgänge mellan barnet och en förälder som barnet inte bor tillsammans med, får rätten besluta om hämtning av barnet, om verkställighet annars inte kan ske och barnet har ett särskilt starkt behov av umgänge med föräldern.

Frågor om utdömande av förelagt vite prövas av rätten på ansökan av den part som har begärt verkställigheten. Lag (2006:458).

4 § Beslutar rätten om verkställighet, kan den även lämna uppdrag enligt [2 §](#). Har rätten beslutat att barnet skall hämtas genom polismyndighetens försorg, skall ett uppdrag enligt [2 §](#) lämnas, om inte särskilda skäl talar mot det.

Om det finns särskilda skäl, får rätten för att underlätta att barnet överflyttas besluta att barnet tillfälligt skall tas om hand av socialnämnden eller på annat lämpligt sätt. Rätten får besluta att omhändertagandet skall verkställas genom polismyndighetens försorg.

Beslutar rätten om verkställighet av en dom eller ett beslut om umgänge som

har vunnit laga kraft, kan rätten komplettera eller ändra vad som har bestämts om de praktiska arrangemangen för utövandet av umgänget, om det är nödvändigt för att umgänget skall kunna ske. Lag (2006:458).

5 § Har barnet nått en sådan ålder och mognad att dess vilja bör beaktas, får verkställighet inte ske mot barnets vilja utom då rätten finner det nödvändigt av hänsyn till barnets bästa. Lag (2006:458).

6 § Rätten skall vägra verkställighet, om det är uppenbart att verkställigheten är oförenlig med barnets bästa. Lag (2006:458).

Överflyttning av barn i andra fall

7 § Även om en dom eller ett beslut som avses i [1 §](#) inte finns, kan barnets vårdnadshavare, när barnet vistas hos någon annan, begära att rätten beslutar om åtgärd för att barnet skall överflyttas till vårdnadshavaren.

Rätten kan vägra att vidta den begärda åtgärden, om det av hänsyn till barnets bästa behövs en prövning av frågan om vårdnaden.

En åtgärd enligt första stycket får inte beslutas, om ett flyttningsförbud enligt lagen ([1990:52](#)) med särskilda bestämmelser om vård av unga gäller i fråga om barnet.

I övrigt gäller [1-6 §§](#). Lag (2006:458).

8 § Bestämmelserna i [7 §](#) gäller också när föräldrar, adoptivföräldrar eller särskilt förordnade vårdnadshavare gemensamt har vårdnaden och en av dem utan något beaktansvärt skäl egenmäktigt fört bort eller håller kvar barnet samt den andra begär rättelse. Lag (1994:1433).

Gemensamma bestämmelser

9 § Hämtning, omhändertagande och andra åtgärder som rör barnet skall utföras på ett sätt som är så skonsamt som möjligt för barnet.

Om barnet på grund av sjukdom inte bör flyttas eller om det finns något annat särskilt hinder, skall åtgärden skjutas upp. Lag (2006:458).

10 § Om det är fara för att barnet förs ur landet eller om saken av annan anledning är brådskande, kan rätten omedelbart besluta att barnet skall tas om hand av socialnämnden eller på annat lämpligt sätt. Rätten får besluta att omhändertagandet skall verkställas genom polismyndighetens försorg.

Kan ett beslut enligt [första stycket](#) inte avvaktas, får polismyndigheten, oavsett om något ärende är anhängigt, vidta sådana omedelbara åtgärder som kan ske utan skada för barnet. Åtgärden skall genast anmälas till rätten, som utan dröjsmål prövar om den skall bestå.

Har rätten meddelat ett beslut om omhändertagande enligt [första](#) eller [andra stycket](#) som ännu gäller när ärendet skall avgöras, skall rätten ompröva beslutet. Lag (2006:458).

11 § Vid hämtning och omhändertagande skall någon som kan vara till stöd för barnet närvara. Finns det en sådan kontaktperson för barnet som avses i socialtjänstlagen ([2001:453](#)), bör han eller hon anlitas. I brådskande fall får en åtgärd som krävs för skydd av barnet vidtas utan att en person till stöd för barnet är närvarande.

Om det är möjligt skall en barnläkare, barnpsykiater eller barnpsykolog medverka vid hämtning och omhändertagande. Lag (2006:458).

12 § Vid avgörande av ett ärende enligt detta kapitel skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Om rätten anser det tillräckligt att en domare sitter i rätten och parterna samtycker till det eller ärendet är av enkel beskaffenhet, kan det avgöras av en lagfaren domare.

Vid sammanträde får barnet höras inför rätten, om särskilda skäl talar för det och det är uppenbart att barnet inte kan ta skada av att höras.

Uteblir en part från ett sammanträde till vilket han eller hon har kallats vid vite att inställa sig personligen, får rätten besluta att parten skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Lag (2006:458).

13 § I fråga om rättegångskostnader skall [18 kap. rättegångsbalken](#) tillämpas. Avskrivs ärendet på grund av att parterna har nått en samförståndslösning, får rätten besluta att vardera parten skall bära sin kostnad.

Kostnader för utförande av uppdrag enligt 2 § första stycket andra meningen, för hämtning av en part till sammanträde och för hämtning eller omhändertagande av barn betalas av allmänna medel efter beslut av rätten. Rätten får efter vad som är skäligt besluta att en part som har föranlett kostnad för hämtning eller för omhändertagande av barn skall helt eller delvis betala kostnaden till staten. Lag (2006:458).

14 § Beslut som inte avser utdömande av vite, ersättning för parts kostnader eller parts skyldighet att betala kostnader till staten gäller omedelbart, om inte annat beslutas. Lag (2006:458).

15 § Beslut enligt detta kapitel om överflyttning av barn hindrar inte att den fråga som har avgjorts prövas på nytt, när ändrade förhållanden eller något annat särskilt skäl föranleder det. Lag (1983:485).

16 § Vid rättens handläggning av ärenden enligt detta kapitel tillämpas i övrigt lagen ([1996:242](#)) om domstolsärenden. Lag (2008:646).

Övergångsbestämmelser

1976:612

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977, då lagen (1969:618) om fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap skall upphöra att gälla.
2. Talan som avses i [3 kap. 1 §](#) får icke väckas, om rätten till motsvarande talan på grund av äldre bestämmelser har gått förlorad före ikraftträdandet av denna lag.

5. I mål om fastställande av faderskap till barn kan talan om barnets egenskap av trolovningsbarn enligt äldre rätt upptagas till prövning, om barnet är fött före utgången av år 1969 eller den uppgivne fadern har avlidit dessförinnan.

1978:853

1. Denna lag träder i kraft, såvitt avser 6 kap. 7 9, 10 a och 12 §§ samt [20 kap. 9 §](#) den 1 januari 1979, såvitt avser [7 kap. 4 §](#) den 1 januari 1980, och i övrigt den 1 juli 1979.

5. Bidragsskyldighet som har bestämts enligt äldre bestämmelser skall bestå enligt vad som följer av domen eller avtalet.

6. Bidragsskyldighet som har bestäms enligt äldre bestämmelser skall fullgöras enligt de nya bestämmelserna.

7. För bidragsskyldighet som har bestämts enligt äldre bestämmelser gäller i fråga om jämkning och omprövning de nya bestämmelserna.

Har någon enligt [7 kap. 7 § andra stycket](#) i dess äldre lydelse slutit avtal om att betala engångsbelopp till barnet, får talan om jämkning enligt [7 kap. 10 § första stycket](#) i dess nya lydelse dock inte föras i fråga om avtalet.

8. Bestämmelserna i 15 kap. 12 § andra stycket i äldre lydelse tillämpas fortfarande om arvlåtaren har avlidit före ikraftträdandet.

1984:1139

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1985. Lagen skall dock inte gälla i fråga om inseminationer som har utförts före ikraftträdandet.

Har insemination utförts före lagens ikraftträdande på en kvinna med samtycke

av hennes make eller av annan man som bodde tillsammans med henne under äktenskapsliknande förhållanden och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom inseminationen, får efter utgången av februari månad år 1986 talan inte väckas om förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) om att mannen inte är far till barnet eller enligt [1 kap. 4 § tredje stycket](#) om att ett erkännande av faderskapet som mannen har lämnat saknar verkan mot honom.

1987:790

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.
2. Har mannen avlidit före ikraftträdandet, skall [3 kap. 1](#) och [2 §§](#) i deras äldre lydelse fortfarande tillämpas.

1988:712

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989. Lagen skall dock inte gälla i fråga om befruktning utanför kroppen som har utförts före ikraftträdandet. Har befruktning av moderns ägg utanför hennes kropp utförts före lagens ikraftträdande med samtycke av hennes make eller sambo och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom befruktningen, får efter utgången av år 1989 talan inte väckas om förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) om att mannen inte är far till barnet eller enligt [1 kap. 4 § tredje stycket](#) om att ett erkännande av faderskapet som mannen har lämnat saknar verkan mot honom.

1988:1251

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare anses ha förvaltare enligt [11 kap. 7 §](#) i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att vårda den enskildes angelägenheter utan begränsning av uppdraget.
3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i [11 kap.](#)

1989:354

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989. Äldre bestämmelser tillämpas dock i fråga om avgöranden av hovrätt som har meddelats före ikraftträdandet.

1991:487

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.
2. Anmälan om gemensam vårdnad hos pastorsämbetet som inte har registrerats före ikraftträdandet skall prövas av skattemyndigheten. I fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

1992:1621

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. (I kraft den 1 januari 1994, [1993:1646](#)).
2. I fråga om förvärv som gjorts före ikraftträdandet gäller paragrafen i sin äldre lydelse.

1994:1621

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
2. Den nya lydelsen av [19 kap. 8 §](#) skall dock tillämpas första gången efter valet år 1998.
3. Val enligt den nya lydelsen av [19 kap. 7 §](#) skall äga rum första gången år 1998.
4. Löpande tjänstgöringstid för dem som har valts enligt äldre bestämmelser skall vara fyra i stället för tre år.

1994:1963

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995 och tillämpas på underhållsbidrag för vilka den ursprungliga förfallodagen inträtt den 31 december 1991 eller senare.

1994:1433

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.
2. Den som före ikraftträdandet har förordnats som förmyndare för en omyndig skall, om vårdnad ingår i uppdraget, anses som enligt [6 kap.](#) särskilt förordnad vårdnadshavare.

3. Har en omyndig före ikraftträdandet fått en gåva som står under förvaltning av föräldrarna eller en av dem, skall gåvomedlen vid tillämpningen av de nya bestämmelserna jämföras med en sådan gåva som avses i [13 kap. 2 § andra stycket 2](#), om givaren före ikraftträdandet har gjort skriftlig anmälan om gåvan till överförmyndaren.

4. Överförmyndaren får före ikraftträdandet, med verkan från den tidpunkten, meddela beslut som avses i [13 kap. 19 §](#) och [14 kap. 21 §](#). Har överförmyndaren meddelat ett sådant beslut är ställföreträdaren och värdepappersinstitutet även före ikraftträdandet skyldiga att enligt angivna bestämmelser träffa avtal om förvaring och förvaltning med verkan från ikraftträdandet.

5. Mål eller ärenden enligt [föräldrabalken](#) som vid ikraftträdandet är anhängigt vid en domstol eller annan myndighet som var behörig enligt äldre bestämmelser skall även efter ikraftträdandet handläggas där.

6. Äldre föreskrifter om redovisning och om arvode tillämpas även efter ikraftträdandet, såvitt gäller tiden dessförinnan.

7. Om det i en lag eller en författning som har beslutats av regeringen hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, tillämpas i stället den nya föreskriften.

1996:766

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 1996.

2. Har god man förordnats enligt ackordslagen ([1970:847](#)) före ikraftträdandet gäller dock äldre bestämmelser.

1996:1031

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 1997.

2. Har talan om underhållsbidrag väckts före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om socialnämnds rätt att föra talan för barnet.

1997:353

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997. Ärenden som före ikraftträdandet har inletts hos överförmyndaren för Stockholms kommun enligt bestämmelserna i [11 kap. 25 § andra stycket föräldrabalken](#) i dess äldre lydelse skall handläggas där även efter ikraftträdandet.

1997:990

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998 men tillämpas inte i de fall där det första beslutet i ärendet fattats dessförinnan. I mål som anhängiggörs hos Regeringsrätten från och med den 1 januari 1998 skall dock Riksskatteverket föra det allmännas talan.

1999:1080

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Vad som sägs i 13 kap. 13 § och 14 kap. 14 § i deras äldre lydelse om drivande av rörelse som medför bokföringsskyldighet enligt jordbruksbokföringslagen ([1979:141](#)) gäller dock även därefter till och med utgången av år 2000.

2001:1136

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för underhållsskyldighet som har upphört slutgiltigt före ikraftträdandet.

2002:251

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003. Lagen skall dock inte gälla i fråga om befruktning utanför kroppen som har utförts före ikraftträdandet.

2. Har befruktning utanför en kvinnas kropp av ett ägg som kommer från en annan kvinna utförts före lagens ikraftträdande med samtycke av hennes make eller sambo och är det med hänsyn till samtliga omständigheter sannolikt att barnet har avlats genom befruktningen, får efter utgången av år 2003 talan inte väckas om förklaring enligt [1 kap. 2 § första stycket](#) om att mannen inte är far till barnet eller enligt [1 kap. 4 § tredje stycket](#) om att en bekräftelse av faderskapet som mannen har lämnat saknar verkan mot honom.

2003:645

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter i [6 kap. 16 §](#) gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. I dessa fall skall dock Skatteverket föra det allmännas talan.

2004:49

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2004.
2. Vad som sägs i 13 kap. 5 § och 14 kap. 5 § om andelar i en värdepappersfond skall också gälla andelar i en sådan värdepappersfond som förvaltas av fondbolag som med stöd av [3 § lagen \(2004:47\)](#) om införande av lagen ([2004:46](#)) om investeringsfonder driver verksamhet enligt lagen ([1990:1114](#)) om värdepappersfonder.

2004:764

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande, om äktenskap ingåtts efter hindersprövning som begärts före den 1 januari 2005.

2005:430

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.
2. Den som vid utgången av juni 2005 var utsedd till särskilt förordnad vårdnadshavare för ett barn som omfattas av lagen ([2005:429](#)) om god man för ensamkommande barn skall även anses vara förmyndare för barnet.

2005:434

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.
2. För barn som har avlats före ikraftträdandet gäller [1 kap. 5 § föräldralken](#) i sin äldre lydelse.

2006:458

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.
2. Äldre bestämmelser i [21 kap.](#) tillämpas i fråga om mål om verkställighet eller överflyttning av barn i annat fall som vid ikraftträdandet är anhängigt vid domstol.

2006:557

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.
2. Ärenden om förmyndarskap, godmanskap och förvaltarskap som vid ikraftträdandet är anhängiga vid en domstol eller hos en överförmyndare som var behörig enligt äldre bestämmelser skall handläggas där även efter ikraftträdandet.
3. Ärenden inom ramen för en överförmyndares tillsyn som före ikraftträdandet inletts av en överförmyndare som var behörig enligt äldre bestämmelser skall handläggas där även efter ikraftträdandet.
4. Den nya lydelsen av [12 kap. 16 §](#) skall tillämpas vid beslut om i vad mån arvode och ersättning för utgifter som är hänförliga till år 2006 skall betalas med medel som tillhör den enskilde.

2008:910

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller [12 kap. 10 §](#) i dess äldre lydelse.
3. Äldre bestämmelser i [12 kap. 15 §](#) om tid för att väcka talan om ersättning ska gälla när handlingar som anges i [16 kap. 8 §](#) har lämnats över till den som är behörig att ta emot redovisningen före ikraftträdandet.

Detta är ett utdrag ur databasen Rättsnätet. Mångfaldigande utan medgivande från Notisum AB är förbjudet enligt lag. Dokumentens officiella pappersutgåvor äger alltid företräde eftersom Rättsnätet baseras på material från offentliga databaser som kan innehålla felaktigheter.

